

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra sociální patologie a sociologie

Xenofobie na Pardubicku

Bakalářská práce

Autor: Lucie Bělohlová
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální patologie a prevence
Vedoucí práce: PhDr. Josef Kasal Ph.D.

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ

Pedagogická fakulta

Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení:	Lucie Bělohlová
Osobní číslo:	P12650
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Sociální patologie a prevence
Název tématu:	Xenofobie na Pardubicku
Zadávací katedra:	Katedra sociální patologie a sociologie

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í:

Práce se zabývá rasismem a xenofobií na Pardubicku. Analyzuje postoje obyvatel k cizincům. Mapuje společnosti a spolky, které se zabývají prevencí rasismu a xenofobie a poskytují pomoc imigrantům. Vyhledává, zda a které státní instituce podporují osvětové vzdělávací programy, zaměřené na prevenci proti xenofobii a rasismu, v českých školách. Součástí práce je kvantitativní výzkumné šetření pomocí dotazníku vlastní konstrukce.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce:

Seznam odborné literatury:

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Josef Kasal, Ph.D.

Katedra sociální patologie a sociologie

Oponent bakalářské práce:

PhDr. Jiří Kučírek, Ph.D.

Datum zadání bakalářské práce:

14.2.2014

Termín odevzdání bakalářské práce:

22.4.2015

L.S.

doc. PhDr. Pavel Vacek, Ph.D.

PhDr. Václav Bělík, Ph.D.

Děkan

vedoucí katedry

Dne

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

Podpis

Poděkování

Děkuji panu PhDr. Josefu Kasalovi Ph.D za odborné vedení práce, věcné připomínky, dobré rady a vstřícnost při konzultacích bakalářské práce.

Anotace

BĚLOHLAVOVÁ, Lucie. *Xenofobie na Pardubicku*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2015. XX s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá tématem xenofobie na Pardubicku. Lze ji rozdělit na část teoretickou a praktickou, tedy samotné výzkumné šetření. V teoretické části je provedena analýza dostupné literatury a definice souvisejících pojmů. Věnuje se specifikům pardubického regionu a cizincům zde žijícím. Popisuje činnost spolků a organizací, které pomáhají cizincům při jejich integraci do české společnosti. Mapuje výskyt xenofobních a rasistických nálad ve školských zařízeních Pardubického kraje a subjekty, které působí v oblasti primární prevence. Samotné výzkumné šetření je prováděno kvantitativní metodou ve formě dotazníků, na základě kterých je vyhodnocen vztah českých obyvatel pardubického regionu k cizincům. Cílem této práce je zjistit vztah českých obyvatel pardubického regionu k cizincům.

Klíčová slova: xenofobie, cizinci, integrace, prevence

Annotation

Bělohlová, Lucie. *Xenophobia in the Pardubice Region*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2015. XX pp. Bachelor Thesis.

The bachelor thesis deals with the issue of xenophobia in the Pardubice Region. It can be divided into the theoretical and practical part, thus the particular survey research. The theoretical part includes the analysis of available literature and definitions of related concepts. It focuses on the specifics of the Pardubice Region and the foreigners living there. It describes the activities of associations and organizations that help foreigners to integrate into Czech society. It also outlines the occurrence of xenophobic and racist moods in school facilities of the Pardubice Region and public entities working in the field of primary prevention. The survey research is carried out by a quantitative method in the form of questionnaires, on the basis of which the relationship of the Czech inhabitants of the Pardubice Region to foreigners is evaluated. The aim of this thesis is to find out the relationship of the Czech inhabitants of the Pardubice Region to foreigners.

Keywords: xenophobia, foreigners, integration, prevention

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 1/2013
(Řád pro nakládání se školními a některými jinými autorskými díly na UHK).

Datum:.....

Podpis studenta:.....

Obsah

Úvod	10
1 Xenofobie	12
1.1 Předsudek.....	12
1.2 Stereotyp.....	14
1.3 Etnická menšina.....	14
1.4 Rasismus.....	15
1.5 Rasa	16
1.6 Extremismus.....	18
2 Cizinec.....	20
2.1 Vztah většinové společnosti k cizincům či etnickým menšinám	21
2.2 Cizinci na území České republiky	22
3 Pardubický region.....	25
3.1 Cizinci v pardubickém regionu.....	25
3.1.1 Slováci	26
3.1.2 Ukrajinci	26
3.1.3 Vietnamci.....	27
3.1.4 Mongolové.....	28
3.2 Postavení cizinců	28
4 Společnosti a spolky poskytující pomoc imigrantům.....	30
4.1 MOST PRO o. p. s.....	30
4.2 Centrum na podporu integrace cizinců	33
4.3 Multikulturní centrum Pardubice.....	35
4.4 Policie ČR – cizinecká policie.....	35
5 Škola jako místo primární prevence	38
5.1 Monitoring prevence rizikového chování mateřských, základních a středních škola Pardubického kraje.....	39
5.1.1 Mateřské školy.....	39
5.1.2 Základní školy	39
5.1.3 Gymnázia.....	40
5.1.4 Střední školy	40

5.2	Subjekty primární prevence ve školských zařízeních.....	41
5.2.1	Městská policie Pardubice	41
5.2.2	Pedagogicko-psychologická poradna Pardubice	42
5.2.3	Policie České republiky	43
6	Projevy xenofobie a rasismu na Pardubicku.....	44
7	Výzkumný cíl a výzkumné otázky	46
7.1	Výzkumná strategie a soubor	47
7.2	Výsledky	49
7.3	Závěr	59
	Seznam použité literatury a dalších pramenů	62
	Seznam příloh	67

Úvod

Důvodem mého rozhodnutí věnovat se v bakalářské práci tématu xenofobie na Pardubicku byla skutečnost, že díky průmyslovému charakteru města s několika velkými podniky a také mé profesi jsem se i já dostávala do častějšího kontaktu s cizinci, kteří přicházejí do Pardubic, a to zejména za prací. Ve svém zaměstnání jsem se setkávala s imigranty, kteří přestože žijí a pracují v Pardubickém regionu již roky, neovládají český jazyk ani na takové úrovni, aby se dokázali domluvit na základních věcech, a na jednání, která se týkají jejich záležitostí, přicházejí pouze s tlumočníkem. Z mého pohledu pracovníka Finanční správy České republiky jsou zprostředkovateli práce či agenturami, které jim na Pardubicku zprostředkovávají zaměstnání, nepravdivě informování o výhodách, které poskytují daňové zákony České republiky. Ty jim bývají prezentovány jako bonusy poskytované zaměstnavatelem. Jejich neinformovanost a neznalost pramení z toho, že informace si předávají imigranti mezi sebou, případně se spoléhají na údaje, které jim sdělují náboroví pracovníci, často ještě před odjezdem z jejich domovské země. Jednání s imigranty bývají složitá a často dochází i k verbálnímu napadení. Tyto skutečnosti vedly k tomu, že se v okruhu mých spolupracovníků začaly projevovat xenofobní nálady a postoje. Ve snaze dozvědět se více o postojích obyvatelů Pardubicka jsem začala tuto problematiku zpracovávat. Výsledkem jsou následující stránky. Doufám, že budou užitečné pro zjištění postojů obyvatel Pardubicka k cizincům, kteří zde žijí a pracují.

V první části práce je provedena analýza dostupné literatury a definice souvisejících pojmů. Věnuje se specifikům Pardubického regionu a cizincům, kteří zde žijí. Mapuje činnost spolků a organizací, které pomáhají cizincům při jejich integraci do české společnosti. Popisuje výskyt xenofobních a rasistických projevů ve školských zařízeních Pardubického kraje a také subjekty, které provádějí primární prevenci.

První kapitola se věnuje osvětlení základních pojmů, toho co je to xenofobie, z čeho vzniká a pramení a jaká jsou její rizika. Vymezuje pojem etnická menšina. A také na xenofobii navazující jevy, jako je rasismus a extremismus. S tímto souvisí i vysvětlení pojmu rasa.

Druhá kapitola vysvětluje pojmy majorita, minorita. Defínuje pojem národnostní menšina v souladu s platnou legislativou České republiky. Najdeme v ní polemiku

nad tím, kdo je cizinec. S pomocí popsaného a výzkumů veřejného mínění v této kapitole dochází k vymezení, koho vlastně lze za cizince považovat a jakými národnostními skupinami se bude práce dále zabývat.

Kapitola třetí se zabývá specifickými znaky pardubického regionu. Seznamuje s národnostmi cizinců pobývajících na Pardubicku. Obsahuje statistická data o počtu jednotlivých skupin cizích státních příslušníků a vysvětluje jejich přítomnost.

Ve čtvrté kapitole jsou popsány spolky, společnosti a státní instituce poskytující imigrantům pomoc při integraci do společnosti. Jsou vymezeny aktivity těchto subjektů a služby, které poskytují imigrantům.

Kapitola pátá se věnuje školským zařízením jako místu, kde probíhá primární prevence xenofobie a rasismu. Pomocí Monitoringu prevence rizikového chování v mateřských, základních a středních školách v Pardubickém kraji zjišťuje, zda se xenofobní a rasistické nálady projevují i u nejmladších obyvatel pardubického regionu. Specifikuje subjekty, které se prevencí ve školách zabývají a realizují ji.

Šestá kapitola popisuje projevy xenofobie a rasismu v pardubickém regionu. Věnuje se extremisticky orientovaným organizacím. A také informacím, které o cizincích zprostředkovávají regionální deníky.

Kapitola sedmá a také pomyslná druhá část práce je samotným výzkumným šetřením vztahu obyvatel pardubického regionu k cizincům. Zahrnuje definici cíle práce a výchozí otázku. Následují jednotlivé výzkumné otázky a vyhodnocení výzkumu. Obsaženy jsou i další zajímavé skutečnosti, které byly při vyhodnocování zjištěny.

1 Xenofobie

Hlavním pojmem, kterým se tato práce zabývá, je xenofobie. Slovo xenofobie pochází z řečtiny a skládá se ze dvou částí: *xénos* znamenající cizí, příchozí či cizinec a *fobos* značící strach, bázeň, úzkost. Xenofobie „je termín, se kterým přišli již antičtí Řekové, aby mohli popsat bezděčný pocit nepřátelství k cizinci či člověku odlišnému“ (Fredrikson, 2003, str. 18).

Šišková (1998, str. 200) definuje xenofobii „jako strach z cizího“. Smolík (2008, str. 78) ji definuje jako „chorobný odpor k cizincům a strach z nich“. Frištenská (in Šišková, 1998, str. 12) uvádí, že „xenofobie je spojena s velmi silným heterostereotypem (způsob posuzování jiných na základě tradice své vlastní etnické či národnostní skupiny), a tím i autostereotypem (způsob posuzování své vlastní etnické či národnostní skupiny)“.

Burjáněk (2001, str. 78) pak definuje xenofobii jako „nedůvěru, odpor až nepřátelství ke všemu cizímu, respektive všemu, co má původ mimo vlastní sociální skupinu, národ, stát, ect.“ Upozorňuje také, že xenofobie nemusí být směřována pouze vůči cizincům, ale i proti občanům vlastní země, kteří patří k odlišným etnickým menšinám. Xenofobie má svou dynamiku a rozdílnou míru u každého jedince. Jevem chorobným až patologickým se stává při dosažení určité míry „fobos“.

Jak uvádí Tesař (2007, str. 69) obecně lze konstatovat, že xenofobie je negativní postoj vůči jiným, odlišným lidem, který je spojený s nedůvěrou a strachem. Tento strach pramení z pocitu ohrožení těmi cizími a často bývá spojen s agresí. Xenofobie, ale není specifická pouze pro lidský druh, je rozšířena i u jiných teritoriálních a hierarchických druhů. Jedná se o prostředek obrany.

1.1 Předsudek

Co lze ale považovat za příčinu vzniku xenofobních nálad? Vznik xenofobie je spojen s předsudky a stereotypy. Alan (in Šišková, 1998, str. 10) považuje předsudky za nejdůležitější zdroj nedůvěry k cizímu. Uvádí, že „předsudky představují zvláštní komplex v podstatě nezdůvodňovaných postojů a stanovisek, které si lidé osvojují docela nenápadně pod vlivem prostředí, nebo je převezmou od nějaké „autority“.

Předsudek je fixovaný, dopředu zformovaný postoj, obvykle negativní nebo hostinní a zaměřený na určitou společenskou skupinu (Šišková, 1998, str. 199). Je to názor, který máme ještě dříve, než jsme o věci začali přemýšlet, často negativní a emociálně zabarvený.

Slovo je odvozeno od latinského *prejudicium*. V průběhu dob u něj došlo k významovému posunu. Proměna měla tři fáze.

”

1. *Ve starověku praejudicium znamenalo precedent – úsudek, který se opíral o dřívější rozhodnutí a zkušenosti.*
2. *Později, v angličtině dostal tento výraz význam úsudku, který si člověk vytvoří dřív, než náležitě prozkoumá a zváží fakta – úsudku předčasného, ukvapeného.*
3. *Nakonec dostal výraz také dnešní emociální nádech přízně či nepřízně, který takový předčasný a nepodložený úsudek provází.*

Nejkratší definice říká: „*Předsudek znamená smýšlet o ostatních bez náležitého opodstatnění.*“ Předsudek může být vstřícný i odmítavý, ale je pravdou, že etnický předsudek je většinou odmítavý. (Aport, 2004, str. 38)

Giddens (1997, str. 231) definuje předsudky jako „*apriorní představy o jedinci nebo skupině, které jsou často založeny spíše na informacích „z doslechu“ než na skutečných poznatcích*“. Jednou z vlastností předsudků je odolnost vůči změnám. I při získání nových informací o skupině nedochází ke změně smýšlení člověka, který má předsudky, není ochoten nestranně vyslechnout její argumenty.

Člověk, který má předsudek, se uchyluje k selektivnímu výběru několika málo vlastních vzpomínek, míchá je s fámami, jeho důkazy jsou nedostatečné a pokroucené. Nemá zkušenost z první ruky, o kterou by svůj názor opřel. Předsudek bychom mohli také definovat jako: „*...odmítavý až nepřátelský postoj vůči člověku, který patří do určité skupiny, jen proto, že do této skupiny patří, a má se tudíž za to, že má nežádoucí vlastnosti připisované této skupině.*“ (Aport, 1979, str. 39)

1.2 Stereotyp

K našemu tématu se vztahuje důležitá myšlenka Giddense (1997, str. 233), který určuje vztah mezi předsudky a stereotypy takto: „*Předsudky se uplatňují především na základě stereotypů v uvažování*“.

Šišková (2001, str. 15) k tomuto pak uvádí: „*Mnohé předsudky a předpoklady často společně sdílí široký okruh lidí, který si neuvědomuje, že jsou to pouze generalizované informace a představy. Tak se vytvářejí stereotypy*“.

Stereotyp je názor nebo postoj, který vznikl na základě zobecněné zkušenosti na celou skupinu lidí (např. jedné rasy, jednoho etnika). Na základě zkušenosti s jedincem vzniká názor na celou skupinu. (Tollarová, Hradečná, Špírková, 2013, str. 53)

Stereotypy mohou být pozitivní i negativní. „*Stereotyp je příliš silné přesvědčení spojené s nějakou kategorií. Jeho funkce spočívá v tom, že má ospravedlnit (racionálně vysvětlit) naše chování a postoj vůči této kategorii*“ . (Allport, 2004, str. 215)

1.3 Etnická menšina

Xenofobní nálady a postoje se týkají jedinců s odlišnou kulturou, která je vlastní etnickým menšinám. Termíny etnická skupina, etnikum, etnicita si přiblížíme více.

Etnická menšina je termín, který pokrývá každou skupinu obyvatel určité země, která v ní nepatří k většinové populaci (Průcha, 2003, str. 23). Tento pojem může označovat například původní společenství nezasažená procesem modernizace, nebo také imigranty, případně opovrhovanou společnou vrstvou. Ve východní Evropě se tento pojem ustálil na označení společenství, které nedosahuje úrovně „národa“, případně nemá vlastní stát. Promítlo se to i do menšinové politiky státu: například v komunistických státech byla jako národy uznávána společenství s vlastním národní státem, ostatní byly etnické skupiny. (Tesař, 2007, str. 19)

Termín etnická skupina byl užíván tak široce, že sociolog Pierre van den Berghe (1981) navrhl používat spíše neologismus ethny, který definoval takto: „*Modelovým etnikem je ... skupina se společným původem, spjatá sociálně příbuzenskými sňatky a prostorově teritoriem*.“

Antony D. Smith (1989) rozšířil počet kritérií vymezující etnikum na šest

- 1) kolektivní jméno (ethnonymum)
- 2) mýtus o společném původu
- 3) sdílené dějiny (kolektivní zkušenosti předávané z generace na generaci)
- 4) charakteristická sdílená ultra
- 5) asociace s určitým územím
- 6) pocit solidarity

Definice je složená ze tří částí. Kritéria 2, 3 a 5 parafrázuji van den Bergheho model společného původu a teritoria. U kritérií 1 a 6 se Smith inspiroval dílem Frederika Bartha (1969), který zdůrazňoval důležitost pomyslných etnických hranic formujících se během styků s jinými skupinami. Odlišnost od ostatních vede k uvědomění si vlastní jedinečnosti, většímu semknutí směrem dovnitř (pocit solidarity) a demonstraci sdílené identity směrem navenek (jméno společenství). Třetí částí definice je společná kultura, jev, který většina lidí automaticky spojuje s etnickým společenstvím. (Tesař, 2007, str. 19 a 20)

Pojmem etnicita jsou označeny kulturní praktiky a názory určité skupiny lidí, které ji odlišují od ostatních skupin ve společnosti. Existuje řada charakteristik, kterými se etnické skupiny vzájemně odlišují, nejčastěji jde o jazyk, dějiny, původ a náboženství. (Giddens, 1997, str. 28)

1.4 Rasismus

Xenofobie je jedním z předpokladů rasismu. Xenofobie je ovšem do jisté míry pro jednotlivce žádoucí. Má totiž obranný charakter, člověk si chrání sama sebe, svoji rodinu, obydlí, svůj majetek, ale i svoji zemi a kulturu před potenciálními nepřáteli. Xenofobii tedy nelze jednoznačně označit za zavrženíhodnou. Jak uvádí Cichá a Šteigl (2005, str. 71) „*O rasizmu se dá mluvit až tehdy, jestliže je tato přirozená míra xenofobie překročena, jestliže nás náš strach z cizího, odlišného vede k opovrhování cizincem nebo dokonce k nenávisti k cizinci, od níž už je jen krůček až k jeho fyzickému pronásledování.*“

Xenofobie, doslova strach z cizinců, je starodávny a prakticky univerzální jev, zatímco rasismus je historický výtvar s vystopovatelnou dráhou (Fredrikson, 2003, str. 110).

Všechny teorie o nadřazenosti určitých lidských ras či skupin souhrnně označujeme termínem rasismus. „*Rasismus a rasové teorie vyzvedávají jenom určité lidi a určité etnické a jazykové skupiny s určitými tělesnými a psychickými vlastnostmi a tito lidé jsou obvykle pokládáni za vyvolené a za jediné představitele nejvyšší lidské kultury a lidstva vůbec.*“ (Wolf, 2000, str. 113)

Termín rasismus se často volně a bez hlubšího promyšlení používá k označení nepřátelských nebo negativních pocitů jedné etnické skupiny nebo národa vůči jinému. (Fredrikson, 2003, str. 15)

Rasismus je ideologie, která představuje soubor koncepcí, vycházející z xenofobie. Předpokládá fyzickou a duševní nerovnost lidských ras a rozhodující vliv rasových odlišností na historii a kulturu lidstva. Pracuje s představou, že lidstvo je rozděleno na vyšší a nižší, méně cenné rasy. (Šišková, 1998, str. 199)

Xenofobie může být výchozím bodem pro rasismus. Rasismus byl kdysi považovaný především za záležitost víry či ideologie. Nyní se může projevovat formou institucí nebo společenských praktik, které mají opačný efekt na příslušníky skupiny kategorizované podle rasy. (Fredrikson, 2003, str. 18 a 119)

Vznik rasismu byl podmíněn třemi zásadními chybami. A to směřováním pojmů rasa a národ, tzn. pojmů biologických a společenských, dále rozšířením nejrůznějších nevědeckých a falešných představ a podporováním nevědeckých myšlenek o méněcennosti a nerovnosti lidí na světě. (Wolf, 2000, str. 114)

1.5 Rasa

Premisou rasismu je rozdělení lidí na různé rasy. Původ slova rasa pochází z arabštiny a znamenalo hlava, začátek, původ. V obecné biologii se tímto výrazem označují poddruhy, tedy vzájemně odlišné skupiny náležícímu k jednomu živočišnému druhu. Odtud ho převzala antropologie, kde se rasou míní jednotka lidské variability. Jak uvádí Tolimatová (in Šišková, 1998, str. 28) „*O lidské rase se tedy nejčastěji mluví*

v souvislosti s určitou skupinou lidí s podobnými tělesným a dědičnými vlastnostmi, která je původně místně ohraničená.“

Pojem rasa, tak jak ho vnímáme v moderním smyslu, ve středověku a přinejmenším v prvních dvou až třech staletích raného novověku v západní civilizaci neexistoval. Již ve starém Egyptě docházelo k rozdělování lidí do čtyř skupin na základě jejich somatických vlastností, ale snahu definovat rasu a vznik rasových teorií, můžeme poprvé zaznamenat u velkých představitelů přírodních věd osvícenské doby, kteří se snažili rozdělit lidstvo do odlišných rasových skupin na základě biologicky vymezených a dědičných znaků. (Budil, 2005, str. 8-9)

V antické civilizaci a ve středověku bychom našli mnoho projevů, které lze označit za netolerantní nebo xenofobní, avšak nedocházelo k rozlišování lidí podle barvy pleti, ale k rozdělování podle náboženské příslušnosti. Přejchod od náboženského k rasovému antagonismu, probíhal postupně v patnáctém a šestnáctém století zejména na Pyrenejském poloostrově, kde proběhlo mnoho náboženských konfliktů a panovalo zde etnické napětí. Byla to oblast přenosu rasově zabarvených stereotypů a předsudků z muslimského světa do západní Evropy. Právě islámská civilizace se stala kolébkou rasové stratifikace a ideologie. (Budil, 2005, str. 14)¹

Tesař (2007, str. 35) uvádí „*Fyzický vzhled umožňuje okamžitou identifikaci příslušníka cizí skupiny bez přímého kontaktu*“. Rozlišení ostatních lidí, a to zejména podle vzhledu, se řídí předpokladem, že vzhled souvisí se společnou kulturou. To je podepřeno zejména tím, že k základům etnického cítění patří víra ve společný původ. Odlišná fyziologie pak automaticky upozorňuje na odlišný původ. Přestože je pojem

¹ Jak uvádí Budil (2005, str. 15) náboženské ospravedlnění sociálního a ekonomického podřadného postavení určité populace vysvětluje legenda, obsažená v knize Genesis (9.18 – 9.27) o Noemově prokletí namířenému proti Chánovu synu Kenaanovi. Jeho potomci se stali v rámci západní civilizace ztělesněním populace zrozené k otroctví. Ve středověké Evropě to byly především slovanské populace. Pro islámský svět byly Kennanovi potomci ztotožnění pro populace afrického původu. Přestože Afričané později pozbyli status otroků a konvertovali k islámu, byla jejich asimilace ztížena fyziologickými rysy. Byli podřízeni rasové segregaci a diskriminaci vyplývající ze somatické odlišnosti. V rámci islámské civilizace tak koncem prvního tisíciletí vznikla sociální stratifikace založená na fyziognomických odlišnostech, která byla zdůvodňována rasovými stereotypy a biologickými metaforami.

rasa nejasný, je spojen s vnímáním kolektivní fyzické odlišnosti, předpokladem psychické odlišnosti. S tím se často pojí i odlišnost kulturní.

Podle Giddense (1997, str. 230) existují mezi lidmi zřetelné fyzické odlišnosti, z nichž některé mají dědičnou povahu. Rasovou odlišnost je třeba chápat jako projev fyzické variability, kterou si příslušníci dané komunity nebo společnosti vybírají jako etnicky významnou. A jen některé z rozdílů se stávají zdrojem předsudků a diskriminace.

Budil (2005, str. 8) pak uvádí, že rasová teorie se stává rasismem nebo rasovou ideologií až tehdy, pokud je vnitrodruhová klasifikace využita k prosazení nebo ospravedlnění sociální hierarchie a k reprodukci sociální, politické či ekonomické nerovnosti.

1.6 Extremismus

Na přesvědčení, že v aktuální společnosti existuje nerovnost, je založen pravicový extremismus. Jeho ideovým východiskem je xenofobie a rasismus. Zastánci pravicového extremismu chtějí v Čechách vytvořit novou českou společnost bez přistěhovalců, azylantů a etnických menšin. (Chobola, 2009, str. 138)

Pojem extremismus vychází z latinského termínu extrém označujícího nejdále ležící pozici. V případě uvažování a jednání člověka se jedná o nejzazší, krajní, přemrštěný a výstřední postoj. (Chobola, 2009, str. 138)

Také jej lze charakterizovat jako: „*Protiprávní činnost vycházející z ideových pohnutek, které jsou namířeny proti základním a politickým právům a svobodám, demokratickým základům společnosti, svrchovanosti a územní celistvosti státu*“. (Chobola, 2009, str. 138)

Pro pravicové extremisty se také používá pojem ultrapravice, který se vztahuje k okrajům pravé části politického spektra, ve smyslu vyhocení některých pravicových hodnot do krajnosti (moc, tradice, autorita, národní uvědomění). Projevuje se snahou o autokratické přístupové ve prospěch vlastní subjektivně definované skupiny (zpravidla národa či rasy) a zejména očištění skupiny od těch, kteří jsou chápáni jako narušitelé tradičních morálních hodnot. Příznaky krajní pravice jsou tvrdé přístupy,

politicky zdůrazňovaná xenofobie, nacionalismus, etnocentrismus a v extremistických formách také rasismus. (Mareš, 2005, str. 131)

2 Cizinec

Než se budeme zabývat dále tím, koho lze vlastně považovat za cizince, je třeba vymezit si následující pojmy: majorita, minorita, národnostní menšina.

Majorita (většina) – kvantitativní kategorie, která označuje větší počet prvků nebo jedinců oproti jiné skupině nebo skupinám; nejčastějším určujícím znakem je etnikum, náboženství, věk apod.

Minorita (menšina) – kulturní, náboženská, národnostní, rasová, příjmová menšina, která je znevýhodněna či je objektem předsudků ze strany jiné skupiny. (Hartl, Hartlová, 2000, str. 310 a 669)

Pojem menšina, který se v sociologii používá, není založen pouze na statistických číslech. Jedná se spíše o skupiny, jejichž příslušníci jsou v nevýhodě oproti členům většinové populace. Tyto skupiny mají často pocit skupinové solidarity či sounáležitosti. Často se sami považují za vyčleněné z většinové společnosti a bývají do určité míry fyzicky a sociálně izolováni od společnosti jako celku, soustředění v určitých čtvrtích, městech či oblastech země. (Giddens, 1997, str. 229)

Za národnostní menšinu je z hlediska legislativy považována: „Národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo. Příslušníkem národnostní menšiny je občan ČR, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti.“ Statut národnostní menšiny je v současné době v České republice přiznán dvanácti menšinám: bulharské, chorvatské, maďarské, německé, polské, romské, rusínské, ruské, řecké, slovenské, srbské a ukrajinské. (Zákon č. 273/2001 Sb., [online], 2015)

Jak již bylo uvedeno v předchozích kapitolách, xenofobie je strach z cizího nebo také chorobný odpor k cizincům či lidem odlišným a strach z nich. Obecně se termín používá k označení mezilidské nesnášenlivosti a předsudků vůči lidem „*odjinud*“.

Kdo je ale oním cizincem, oním člověkem odlišným? Je cizinec jen člověk, který přišel „*odjinud*“? V dnešních moderních státech² v globalizované společnosti často žijí dlouhodobě vedle sebe lidé různých národností, různých etnik. Lze přesně určit kdo je „*tuzemec*“, kdo je „*cizinec*“ a kdo je „*přistěhovalec*“?

Eriksen (2007, str. 46) se v této souvislosti ptá, zda může být člověk přistěhovalcem v zemi, ve které se narodil?

2.1 Vztah většinové společnosti k cizincům či etnickým menšinám

Jaký je tedy vztah minority k majoritě? Jak uvádí Eriksen (2007, str. 17) vymezení vlastní identity a identity jakéhokoli společenství předpokládá kontrast vůči těm druhým.

Abychom mohli vymezit rozdíly mezi společenstvími, musíme určit, kdo jsme „*my*“ a kdo jsou „*oni*“. Většina „*my*“ je skupina, která má společné zkušenosti, jazyk, náboženství, pomáhá i společná anatomie, stejné místo k bydlení. Takováto skupina má i společný cíl. Nejsilněji se „*my*“ projevuje v případě, kdy se skupina cítí ohrožená. Pokud se objeví společný nepřítel, dochází k vytvoření silného a solidárního pocitu „*my*“, který trvá tak dlouho, dokud trvá ohrožení. „*Není-li nepřítel jasně definován, oslabuje se současně i pocit „my*“.“ (Eriksen, 2007, str. 144 a 145)

Pro existenci nějakého „my“ je nutná i existence nějakého „oni“. Splnění této podmínky není pro obyvatele společnosti, která je kulturně homogenní, nijak složité. Menšina „*oni*“ jsou ti, kteří přicházejí z venku. Jsou to přistěhovanci, minority a exotické lidské druhy. (Eriksen, 2007, str. 52 a 147)

Z výsledků výzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění vyplynuly mimo jiné skutečnosti, že: „*Dle české populace nejdůležitější podmínkou pro to, aby člověk, který se přistěhuje do ČR, nebyl vnímán jako cizinec, je umět hovořit česky. Tento postoj*

² Jak uvádí Giddens (1997, str. 551) jedná se o zvláštní typ státu, který je typický pro moderní svět, v němž má vláda suverenitu nad určitým územím a většinu populace tvoří občané, kteří se považují za příslušníky jediného národa.

zaujímá 96 % občanů. Pro naprostou většinu Čechů je dále důležité, aby dotyčný cizinec v ČR pracoval (za důležité považuje 83 % dotázaných), znal českou historii a kulturu (65 %) a měl státní občanství ČR (61 %). Více jak polovina respondentů (52 %) také zmínila, že by zde měl žít alespoň 10 let, a téměř polovina Čechů (49 %) je přesvědčena, že by se měl účastnit společenského života v místě bydliště. Přibližně dvě pětiny obyvatel míní, že by dotyčný cizinec měl uzavřít sňatek s Češkou/Čechem (42 %), koupit zde dům nebo byt (40 %) a mít světlou barvu pleti (38 %). Poslední tři zmíněné okolnosti jsou více jak polovinou české veřejnosti zároveň považovány za málo důležité či nedůležité pro to, aby člověk nebyl vnímán jako cizinec“. (Postoje české veřejnosti k cizincům – březen 2013, [online], 2015)

Za příchozího, člověka „odjinud“, cizince lze tedy považovat zejména toho, kdo se v České republice nenarodil, a toho, kdo neovládá český jazyk.

Xenofobní a rasistické postoje české společnosti jsou často směřovány vůči příslušníkům romské minority. Soužití romské populace s ostatními obyvateli v rámci České republiky je výraznou většinou veřejnosti vnímáno jako problematické. Za spíše špatné je označilo 45 % dotázaných, 39 % dokonce za „velmi špatné“. Naopak jako dobré toto soužití hodnotí pouze 12 % respondentů, kteří vesměs volili slabší variantu pozitivní odpovědi „spíše dobré“, zatímco odpověď „velmi dobré“ se objevovala jen ojediněle. (Romové a soužití s nimi očima české veřejnosti – duben 2014, [online], 2015)

Příslušníci romské minority ale nesplňují podmínky, které lze považovat za ty podstatné pro určení kdo je, či není cizinec. Většina příslušníků romské minority se narodila na území České republiky a ovládá český jazyk. Stejně tak příslušníci národnostních menšin skupin nesplňují tyto podmínky. Z tohoto důvodu se tato práce nebude dále zabývat projevy xenofobie a rasismu vůči příslušníkům romské menšiny a také vůči příslušníkům národnostních menšin, ale bude se věnovat těm příchozím, kteří se v České republice nenarodili, jejich rodný jazyk je jiný než čeština a její znalost je na různé úrovni.

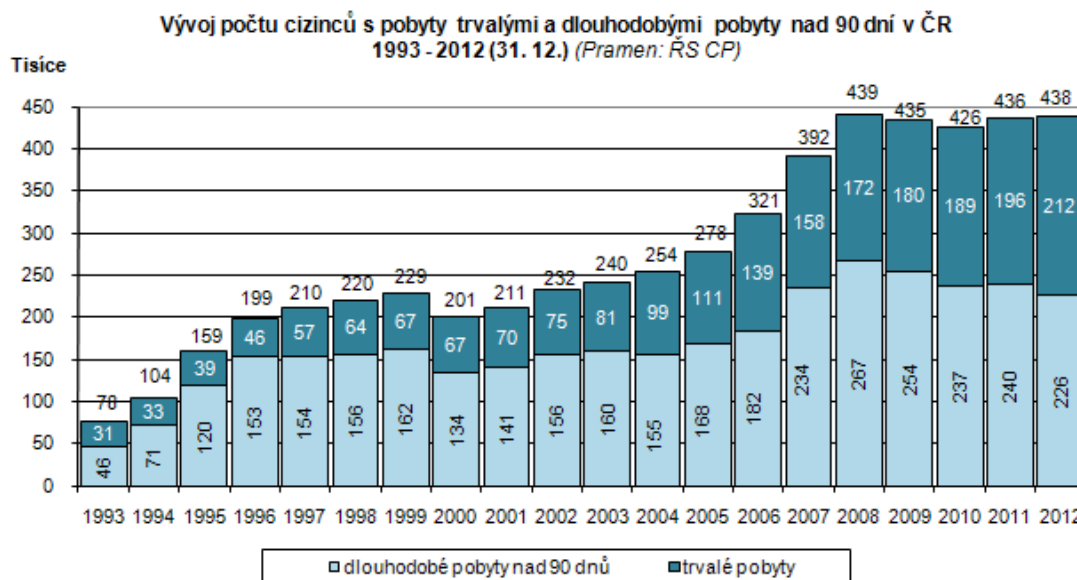
2.2 Cizinci na území České republiky

Díky víceméně uzavřenému geografickému prostoru České republiky a historickým souvislostem, kdy zejména v druhé polovině 20. století neměli obyvatelé Čech možnost

seznámit se a blíže poznat jiná etnika, je česká společnost, na rozdíl od jiných evropských států, téměř etnicky homogenní. Na našem území žije v podstatě jen jedno etnikum. V uplynulých desetiletích byly Čechy územím, ze kterého se odcházelo, s emigrací máme zkušenosti, ale jen málo lidí přicházelo, a proto je pro nás migrace něčím novým. V současné době, kdy jsme členy Evropské unie a z České republiky se stalo místo, do kterého přicházejí migranti i z neevropských zemí, se stále častěji máme možnost seznamovat s kulturou jiných etnik.

Od roku 1993 došlo k nárůstu počtu cizinců s trvalým nebo dlouhodobým pobytem. V počátku devadesátých let dvacátého století jsme se pohybovali v prostředí, kdy jsme se jako příslušníci stejné kultury vyznačovali stejným jazykem, hodnotovým systémem, podobnými vzorci chování a uvažování. V roce 2012 již mělo na území České republiky trvalý nebo dlouhodobý pobyt více než 438 tisíc cizinců oproti roku 1993, kdy jich bylo 78 tisíc. Ještě před dvaceti lety jsme měli daleko menší šanci setkat se s příslušníky, zvyky, obyčeji a tradicemi jiného etnika.

Obr. č. 1 (Český statistický úřad, [online], 2015)

V současné době se cizinci začínají usazovat i v menších městech, pracují, podnikají zde, jejich děti navštěvují školy. Přesto má Česká republika v porovnání se západními státy mnohem nižší počet cizinců, národnostních a etnických menšin. Někteří cizinci žijící na území ČR nejsou od majority ve vnějších znacích nějak odlišní, a proto

i jejich soužití je méně problematické. Někdy ovšem není problémem vzhled, ale odlišnost si můžeme uvědomovat na základě chování a nejvíce si rozdíly uvědomíme při odlišné komunikaci. Ve chvíli, kdy si nerozumíme, se bráníme tím, že cizinci jsou nepřizpůsobiví. Ale je toto jejich chyba? Kdybychom měli všichni stejnou minulost, kulturu, tradice a zkušenosti, bylo by porozumění mezi lidmi snadnější. Bohužel právě tyto rozdíly jsou nejčastější příčinou mnohdy komplikovaného soužití dvou a více skupin žijících na jednom území. Lidé se ovšem nezabývají důvodem rozdílného chování, ale vše se „schová“ za nepřizpůsobivost skupin obyvatel. Na základě našich jiných zkušeností, jiných informací a psychických dispozic odsoudíme druhého za jeho chování či názor. (Říčan, 2000; Šišková, 2001)

3 Pardubický region

V pardubickém regionu³ žije cca 170 tisíc obyvatel. (Český statistický úřad, [online], 2015) Jeho největším městem jsou Pardubice, které mají cca 90 tisíc obyvatel. Průmyslový charakter města i celého regionu určil již rok 1845, kdy se do města dostala železnice. Pardubice se v té době staly významnou dopravní křižovatkou, což spolu s polohou uprostřed Čech začalo do města lákat průmysl. Zpočátku zde vznikaly podniky strojírenské a potravinářské, později přibyl průmysl chemický a elektrotechnický. V 80. letech minulého století se v důsledku potřeby pokrytí pracovních míst zejména v dělnických profesích v pardubickém regionu objevili pracovníci z Vietnamu. V současné době je největším zaměstnavatelem v regionu tchajwanská společnost Foxconn, která je jedním z největších světových výrobců osobních počítačů, a společnost Panasonic Automotive Systems Czech, která se specializuje na výrobu satelitních navigačních systémů pro automobily. Tyto dvě společnosti nabízejí tisíce pracovních míst, což významnou měrou přispívá k tomu, že do Pardubic přichází mnoho cizinců. Mezi roky 2006 – 2008 to byli občané Evropské unie (Bulharska, Rumunska, Slovenska) a občané tzv. třetích zemí⁴ (hlavně Mongolska a Ukrajiny). V současnosti již nepřicházejí občané třetích zemí, ale byl zaznamenán příliv migrantů ze zemí Evropské unie, kteří nepotřebují pracovní povolení. Tito příchozí jsou především z Bulharska a Rumunska. Zaměstnání cizinců zprostředkovávají především agentury práce. V důsledku poptávky na trhu práce se počet cizinců od ledna 2007 (celkem 3171 osob) do prosince 2008 (celkem 6114 osob) zvýšil skoro o 100%. (Ministerstvo vnitra České republiky, [online], 2015)

Přestože v důsledku „hospodářské krize“ po roce 2008 došlo v podnicích k propouštění zejména agenturních pracovníků, počet cizinců se v pardubickém regionu nesnižuje.

3.1 Cizinci v pardubickém regionu

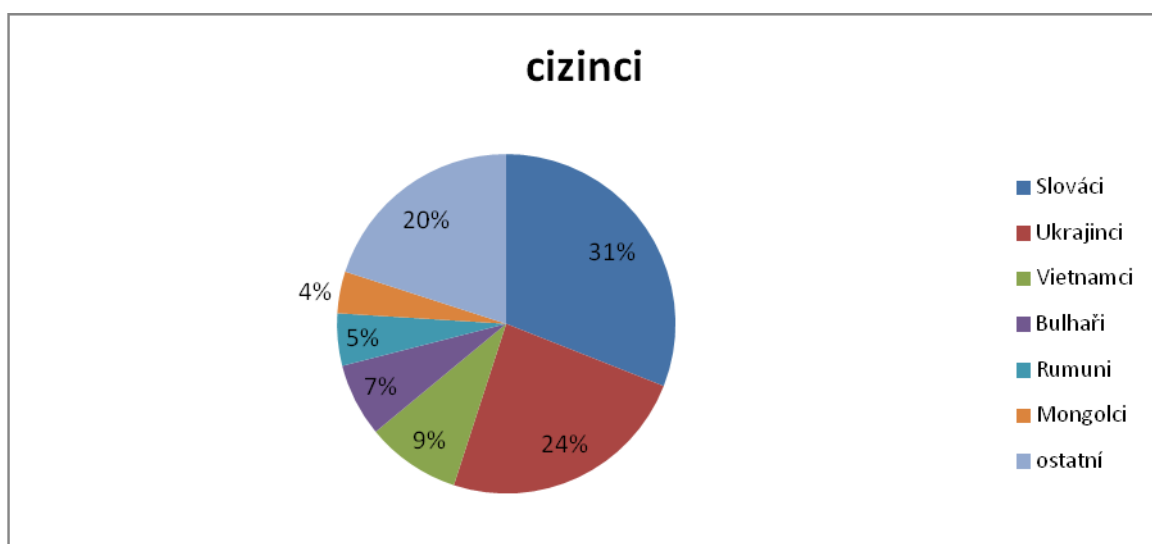
Podle údajů Cizinecké policie bylo v okrese Pardubice k 31. 12. 2014 zaevidováno celkem 6041 cizinců ze třetích zemí s povoleným pobytem na území České republiky a cizinců ze zemí Evropské unie s pobytem na území České republiky.

³ Pardubický region je abstraktní pojem. Pokud jsou v této kapitole použita statistická data, jedná se o data za pardubický okres.

⁴ Za třetí země jsou považovány země, které nejsou členy Evropské unie.

Nejpočetnější skupinu tvoří občané Slovenska, kterých je 1875, následují občané Ukrajiny 1430, Vietnamu 573, Bulharska 407, Rumunska 330, Mongolska 236. V následujícím grafu je znázorněno zastoupení cizinců v procentním poměru.

Graf č. 1: Zastoupení cizinců v okrese Pardubice (Ministerstvo vnitra České republiky, [online], 2015)

3.1.1 Slováci

Slováci žijící v České republice jsou velmi rozmanitou skupinou. Rozsáhlá výměna osob mezi Slovenskem a územím České republiky probíhala již od meziválečného období. Po skončení druhé světové války skupiny Slováků osídlovaly pohraničí. Po vzniku samostatné České republiky, kdy se Slováci dostali do role národnostní menšiny, zde zůstali slovenští úředníci federativních institucí komunistické vlády, bývalí vojáci sloužící kdysi v České republice, ale také podnikatelé a inteligence, která přišla po roce 1992. I při hranicích se Slovenskem žije početná skupina Slováků. Před rokem 1989 byla také běžná smíšená manželství. Slováci netvoří zpravidla uzavřené enklávy, ale splývají s majoritním obyvatelstvem. Pokud se jedná o cizince, jsou Slováci se svojí schopností splynout v prostředí s majoritním obyvatelstvem odlišní od všech ostatních menšin a cizineckých skupin. (Uherek, 2003, str. 201)

3.1.2 Ukrajinci

Migrace z Ukrajiny na území současné České republiky má dlouhodobou tradici. Je možné ji rozdělit na dvě skupiny. První „tradiční“ skupina je dnes reprezentována

převážně lidmi vyššího věku, kteří zde žijí již řadu desetiletí a mají české občanství. Druhá „nová“ skupina jsou příchozí po roce 1989 a skládá se z osob, které zde pracují nebo podnikají. Tato druhá skupina pobývá v České republice především na víza nad 90 dní a je charakterizována jako zahraniční pracující. Pracuje zejména v dělnických profesích a pro tuto skupinu je charakteristické, že jejich pracovní pozice neodpovídá jejich vzdělání. K migraci je donutila ekonomická situace a vysoká nezaměstnanost na Ukrajině. Jejich cílem je převážně vydělat co nejrychleji co nejvíce peněz. I toto je jeden z důvodů jejich ochoty pracovat více hodin, pracovat i ve dnech pracovního volna a klidu a bez řádně uzavřených smluv. Od června roku 2000 byla zavedena vízová povinnost pro občany Ukrajiny, tím došlo ke ztížení jejich přístupu na trh práce. Tuto situaci využily zprostředkovatelské firmy, které zájemcům v ukrajinských městech a vesnicích slibují zajištění práce v České republice. Za zájemce zajistí potřebná povolení, uhradí poplatky a dovezou je do České republiky. Ukrajínští pracovníci pak zajišťují práci pro jiné subjekty, kterou jim zajistila zprostředkovatelská firma. Odměnu za vykonanou práci tak často dostávají již poníženu o srážky za ubytování, stravování a zprostředkování práce. Takto nabíraní dělníci pobývají v České republice bez rodin jen na omezenou dobu. Jejich integrace do lokálních podmínek je zpravidla na nízkém stupni. (Uherek, 2003, str. 202-203)

3.1.3 Vietnamci

Příchody prvních Vietnamců do České republiky lze datovat od 40. let minulého století. Do 90. let byla doba jejich pobytu vázána mezistátními dohodami, které občanům socialistického Vietnamu nabízely vysokoškolské vzdělání, vyučení a praxi v československých podnicích. Již v této době se ukázali jako zdatní obchodníci. Prodávali majoritnímu obyvatelstvu na území tehdejší ČSSR nedostatkové a lákavé zboží. Po roce 1989 přerušila tehdejší vláda se socialistickým Vietnamem politické i hospodářské styky a vietnamští pracovníci byli hromadně posíláni domů. Řada z nich ale využila možnosti, které nabídl nový politický systém, založila si živnostenský list a na jeho základě získala dlouhodobý pobyt. S ohledem na jejich obchodní úspěch v 80. letech 20. století v obchodování pokračovali. Na začátku 90. let minulého století se Vietnamci objevovali zejména na tržnicích, kde nabízeli levný textil a elektroniku z Asie. Přestože éru stánků a tržnic nahrazují kamenné obchody, nejrozšířenější aktivitou vietnamských živnostníků zůstal prodej spotřebního zboží majoritě. V roce 2005 vlastnilo 95% ekonomicky aktivních Vietnamců české živnostenské listy, což je

nejvíce ze všech cizinců na území České republiky. Významné místo ve vietnamské komunitě mají starousedlíci, kteří také vytvářejí fungující základnu pro nové vlny vietnamských migrantů. Velká část vietnamské komunity přijela do České republiky s vidinou zlepšení své ekonomické situace a následnému návratu do země původu. Z tohoto důvodu žijí mnozí Vietnamci u nás v pocitu provizoria, který přetrvává i při prodlužování pobytu na území ČR. Má to také vliv na jejich motivaci se naučit český jazyk nebo hlouběji poznávat ČR. Také silné rodinné vazby, rozdíly politického a kulturního prostředí v obou zemích snižují možnost vystoupit z prostředí separované komunity a postoupnou integraci. Na druhou stranu vietnamské děti a mládež se díky školní docházce daleko více identifikují s českým prostředím a kulturou. (Martínková, Pechová, Feistingerová, Leontiyeva, 2010, str. 9 - 30)

3.1.4 Mongolové

Mezi Mongolskem a Československem probíhala od 60. let minulého století spolupráce zejména v oblasti hospodářství. Její součástí byla i výměna pracovníků. Také studenti z Mongolska získávali celkem snadno víza a stipendia. Často se již v průběhu studia usazovali a zakládali rodiny. Následně pak zprostředkovali studium a pobyt, nebo jen zkušenosti a informace svým příbuzným. Počáteční mongolská migrace byla z velké části důsledkem rodinných a přátelských vazeb. V roce 2005 nebylo na území ČR usazeno více než 3000 mongolských občanů. Po roce 2005 ale nastal zlom. Lze to vysvětlit rozmachem hospodářství a tím, že český pracovní trh ještě nebyl nasycen levnou pracovní silou. Zprostředkovatelé práce začali mongolské pracovníky lákat do České republiky za možností výdělku. Počátkem roku 2008 přesáhl celkový počet Mongolů více než 8000. Mongolskou migraci můžeme označit za pracovní. Po tzv. hospodářské krizi počet Mongolů klesl. Avšak část mongolských migrantů zde zůstává v domnění, že se situace na trhu práce zlepší. V současné době se jich na území ČR nachází 5464. Největší problémy v soužití s Mongoly představuje jazyková bariéra a s ní spojený nedostatek informací. Z toho vyplývá pro cizince sociální izolace. (Martínková, Pechová, Feistingerová, Leontiyeva, 2010, str. 30 – 42)

3.2 Postavení cizinců

Jak již bylo uvedeno výše, většina cizinců, kteří přicházejí do pardubického regionu, získává práci přes zprostředkovatelské agentury. Nedisponují znalostí českého

jazyka ani kultury. Po příjezdu se pohybují v okruhu svých spoluobčanů, a to jak na pracovišti, tak mimo ně.

Cizinci s povolením k zaměstnání pracovali převážně v profesích stavební dělník, montážní dělník a pomocník uklízeč. Podle státní příslušnosti se jednalo převážně o občany Ukrajiny (stavební dělníci, uklízeči), Vietnamu (montážní dělníci) a Japonska (řídící a techničtí pracovníci). Mezi občany EU převažovali občané Slovenské republiky, Rumunska a Bulharska. V případě evidovaných cizinců, u kterých se nevyžaduje povolení k zaměstnání, převažovali občané Ukrajiny, Vietnamu a Mongolska. Cizí státní příslušníci byli zaměstnání převážně ve zpracovatelském průmyslu, ve službách a ve stavebnictví. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, [online], 2015)

Jsou to profese s nízkou prestiží práce a nízkým ekonomickým ohodnocením. Nedostatek finančních prostředků, neznalost českého jazyka a neschopnost orientovat se v českém prostředí jsou důvody, proč většina cizinců nachází ubytování v ubytovnách. Prostřednictvím prostorového oddělování dochází k vytváření rozmanitých forem koncentrace a segregace různorodých skupin obyvatel. Otázka bydlení cizinců je zde firmami, které je zaměstnávají, přenechána komerčním subjektům provozujícím ubytovny. Velké ubytovací areály na okrajích města, jako jsou například bývalá kasárna Na Hůrkách nebo ubytovny v Ohrazenicích jsou pak prostředím, ke kterému panuje mezi českými občany nedůvěra. Ta část cizinců, která bydlí v pronajatých bytech, má z hlediska integrace do společnosti větší šanci. Z ekonomických důvodů je pak ale počet cizinců žijících v jednom bytě často vyšší, než je pro české sousedy únosný. Toto je spolu s odlišnými kulturními a hygienickými zvyky (např. dodržování nočního klidu, úklidu) důvodem vzniků problémů v soužití.

4 Společnosti a spolky poskytující pomoc imigrantům

Integrace cizinců na území České republiky je součástí aktivní politiky vlády. Politika vlády v oblasti integrace legálně a dlouhodobě usazených cizinců vychází z mezinárodních závazků České republiky, mezinárodně uznávaných principů, standardů, zkušeností a doporučení odborných orgánů Rady Evropy a Evropské unie. Při zapojování imigrantů do České společnosti jsou důležité nabídky a aktivity společností, které se orientují na pomoc cizincům. V pardubickém regionu se jedná o společnost MOST PRO o.p.s., Centrum na podporu integrace cizinců Pardubického kraje, Multikulturní centrum Pardubice a Policii České republiky. Krajský úřad Pardubického kraje při integraci cizinců plní roli zejména zastřešující organizace, která koordinuje činnost ostatních a pomáhá s financováním projektů.

4.1 MOST PRO o. p. s.

První ze společností, která pomáhá při integraci cizinců v pardubickém regionu, je MOST PRO obecně prospěšná společnost (dále jen „Most pro“). Sdružení se zaměřuje zejména na cizineckou problematiku s akcentem na problematiku integrace cizinců do české společnosti.

Jedná se o profesionální organizaci poskytující kvalitní a vzájemně navazující služby pro cizince v Pardubickém kraji. V současnosti organizace poskytuje odborné sociální poradenství, nabízí kurzy češtiny, širokou škálu aktivit pro děti, mezi které patří doučování, volnočasové aktivity a asistence ve školách. Sdružení se také zapojuje do různých multikulturních aktivit. (Výroční zpráva - Most pro, [online], 2015)

Organizace Most pro poskytuje ambulantní a terénní odborné sociální poradenství a vzdělávací aktivity. Informuje cizince o možnostech uspokojování jejich práv a potřeb za účelem předcházení a vyřešení jejich nepříznivé sociální situace. (Výroční zpráva - Most pro, [online], 2015)

Poradenství

Most pro o. p. s. – Poradna pro cizince je registrovaná sociální služba. Cílovou skupinou jsou cizinci ze třetích zemí, ale i občané Evropské unie. Pobočky organizace

se nachází v Pardubicích, Ústí nad Orlicí a Hlinsku. (Výroční zpráva - Most pro, [online], 2015)

Služby jsou poskytovány bezplatně a v případě potřeby i anonymně všem cizincům, a to i cizincům s nelegálním statutem pobytu na území České republiky. (Výroční zpráva - Most pro, [online], 2015)

Služby poskytuje sociální pracovník, po dohodě ve spolupráci s tlumočnickem, buď v pobočkách organizace (ambulantní poradenství) nebo mimo pobočky na jiných místech Pardubického kraje (terénní poradenství). Poradenství lze poskytovat také prostřednictvím internetu a programu Skype na adrese Video-OST (videoporadenství). Sociální pracovník poskytuje asistenci např. na úřadech, ve školách, u lékaře, u zaměstnavatele, u pronajímatelů bytů. Při poskytovaném poradenství a asistencích lze využít služeb tlumočnicků, rodilých mluvčích, a to v bulharském, mongolském, polském, ruském a vietnamském jazyce. (Výroční zpráva - Most pro, [online], 2015)

Největší skupinu cizinců, kterým bylo v roce 2013 poskytnuto poradenství tvořily, Mongolové, Vietnamci, Ukrajinci, Bulhaři a Slováci. Celkový počet klientů byl 2748 a počet asistencí byl 147. (Výroční zpráva - Most pro, [online], 2015)

Nejčastější problémy cizinců spadaly především do oblasti získání a udržení pobytových statusů, dále ohledně zaměstnání a situace na trhu práce, práv a povinností podnikatelů a zaměstnanců, bydlení. Pracovníci organizace Most pro s klienty také řešili problémy v oblasti pojištění, sociální pomoci a zadluženosti. (Výroční zpráva - Most pro, [online], 2015)

Vzdělávací aktivity

Cílem vzdělávacích aktivit pro cizince je zprostředkovat výuku českého jazyka. Vedle jazykových kurzů organizace Most pro pořádala v roce 2013 i další vzdělávací aktivity. Jednalo se o tematické semináře a pro děti o projekt Multiklub pod Mostem. (Výroční zpráva - Most pro, [online], 2015)

V roce 2013 bylo uskutečněno celkem 10 kurzů českého jazyka na různých úrovních pokročilosti. Nejvíce účastníků bylo z Vietnamu, Bulharska, Ukrajiny, Mongolska, Rumunska. (Výroční zpráva - Most pro, [online], 2015)

Tematické semináře byly pořádány tři, dva na téma „Jak vyplnit daňové přiznání“ a jeden na téma „Finanční gramotnosti“. Organizace také nabízela cizincům možnost vyzkoušet si nanečisto zkoušku z českého jazyka potřebnou pro získání trvalého pobytu. (Výroční zpráva - Most pro, [online], 2015)

Pro děti byl určen projekt nazvaný Multiklub pod Mostem. Jeho náplní bylo doučování, volnočasové aktivity, letní příměstský tábor a jednodenní výlety. Doučování bylo pravidelné a kontinuální, dětem byl poskytován individuální přístup při vysvětlování gramatiky, výslovnosti a rozšiřování slovní zásoby. V případě problémů při výuce organizace pomáhá problémy řešit přímo ve škole. Doučování a volnočasové aktivity navštěvovalo průměrně 12 dětí. (Výroční zpráva - Most pro, [online], 2015)

Organizace Most pro se ale nezabývá jen poradenstvím a vzděláváním. Zúčastnila se i několika kulturních akcí. Jednalo se, např. o Hravé odpoledne v Apolence či Multikulturní jarmark, kde klienti organizace nabízeli kulinářské výrobky ze svých rodných zemí. Při prezentaci neziskových organizací spolupřátala organizace Most pro výstavu obrazů a fotografií svých spolupracovníků cizinců. Všechny tato akce proběhly v Pardubicích. (Výroční zpráva - Most pro, [online], 2015)

Spolupráce se školami

Organizace spolupracuje i se školami. Jak kooperace probíhá, mi popsala pracovnice v přímé péči organizace Most pro Mgr. Kateřina Kotrlá dne 19. 1. 2015. Nejčastější formou spolupráce je příprava „Projektových dnů“. Na žádost školy organizace Most pro připraví program projektového dne. Tyto služby využívají zejména školy, které navštěvují děti imigrantů. Pracovníci organizace pak spolu s klienty centra seznamují děti s kulturou země spolužáka z ciziny, a to předáváním vlastních zkušeností. Zprostředkovávají školákům pocity cizince, jaké je to nacházet se v pozici cizince, jaké problémy provázejí příchod do jiné země a jaké prožitky přichozí zažívají. Pro tyto programy jsou využívány vlastní zkušenosti imigrantů, ale také tlumočnicků, kteří s organizací spolupracují. V roce 2014 takovýto setkání proběhlo pět a byly zaměřeny na seznámení s Čínou, Vietnamem a Mongolskem.

Sdružení je finančně podporováno Pardubickým krajem, Magistrátem města Pardubic, Ministerstvem vnitra České republiky, Ministerstvem práce a sociálních věcí.

Na jednotlivé projekty získává podporu z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost Evropského sociálního fondu a Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost. (Výroční zpráva - Most pro, [online], 2015)

4.2 Centrum na podporu integrace cizinců

Centrum na podporu integrace cizinců pro Pardubický kraj (dále jen „Centrum“) spadá pod správu uprchlických zařízení, která byla zřízena k 1. lednu 1996 jako rozpočtová organizace Ministerstva vnitra České republiky a je provozovatelem přijímacích, pobytových a integračních azylových středisek.

Centra na podporu integrace cizinců mají za cíl vytvořit prostor pro dlouhodobou a koncepční podporu integrace cizinců. Projekt center je spolufinancovaný z Evropského integračního fondu. Poskytují především služby: poradenskou a informační činnost, právní poradenství, kurzy českého jazyka, sociokulturní kurzy, internetové pracoviště a knihovnu. Centrum poskytuje služby všem cizincům, kteří mají platný trvalý nebo dlouhodobý pobyt a pocházejí z nečlenských zemí Evropské unie. Služby jsou poskytovány v sídle Centra v ulici Pernerova v Pardubicích. Centrum poskytuje poradenské služby, kurzy, tlumočení, vzdělávací akce. (Integrační centra, [online], 2015)

Poradenství

Mezi poradenské služby nabízené Centrem patří sociální poradenství, které se zaměřuje na náležitosti nutné pro pobyt, sociální pomoc a sociální dávky, pomoc se zdravotní péčí a vyřizováním zdravotního pojištění, zprostředkování bydlení, pracovní trh, vzdělávání a školství, řešení životních událostí, jako jsou narození dítěte, svatba, úmrtí blízké osoby, vyplňování různých formulářů. V případě potřeby Centrum zajistí doprovod na úřad. Poradenství je realizováno jak prostřednictvím smluvně zajištěných partnerů, tak sociálních pracovníků Centra. V rámci činnosti Centra jsou registrovány dvě sociální služby - odborné sociální poradenství a terénní programy, realizované v rámci celého Pardubického kraje. V určených hodinách je v Centru přítomen právník, který nabízí konzultace v oblasti pobytové a vízové problematiky, pracovních-právních vztahů, exekucí, daňového poradenství. (Integrační centra, [online], 2015)

Vzdělávání

Centrum nabízí kurzy českého jazyka. Jedná se o kurz základní určený pro klienty s minimální znalostí českého jazyka, který je možno navštívit i jednorázově a kurz intenzivní, který je určen pro klienty s pokročilejší znalostí českého jazyka. Na tento kurz je třeba docházet pravidelně a pomáhá i s přípravou na předepsanou jazykovou zkoušku. (Integrační centra, [online], 2015)

Dalšími vzdělávacími aktivitami Centra jsou přednáškové i vzdělávací akce, na jejichž přípravě Centrum spolupracuje se školami, nízkoprahovými zařízeními pro děti a mládež dalšími organizacemi. (Integrační centra, [online], 2015)

Kurzy

Sociokulturní kurzy poskytují klientům základní informace o České republice, zejména o sociálním, zdravotním a vzdělávacím systému. Snahou je připravit klienty na každodenní situace, jakými jsou komunikace s místními lidmi, nakupování, objednávání jídla v restauracích, cestování po České republice. Seznamuje klienty i s českou historií, tradicemi a svátky. (Integrační centra, [online], 2015)

Tlumočení

Tlumočníci jsou využíváni na vybraných kurzech českého jazyka, na socio kurzech, při terénní práci nebo při pořádání vzdělávacích, kulturních a volnočasových aktivit. Nejčastěji je tlumočeno do jazyka vietnamského, mongolského, ukrajinského a ruského. (Integrační centra, [online], 2015)

Centrum nabízí bezplatnou možnost vyžití internetu. V knihovně centra jsou k dispozici noviny a časopisy v anglickém, francouzském, ruském, ukrajinském, vietnamském a čínském jazyce. (Integrační centra, [online], 2015)

Spolupráce se školami

Spolupráci Centra se školami mi přiblížil dne 19. 1. 2015 pracovník Centra Bc. Martin Bažant. Centrum spolupracuje se školami na přípravě „Projektových dnů“. Školy sami kontaktují Centrum se žádostí o přípravu projektu zaměřeného na konkrétní případ. Jedná se stejně jako v případě organizace Most pro nejčastěji o přípravu programů pro školy, do kterých dochází žák z mimo Evropské země. Centrum připraví program, v rámci kterého pracovníci centra ve spolupráci s vybranými klienty centra

seznamují žáky s životním příběhem, osudem cizince. Dochází k seznamování dětí s jinou kulturou, kdy svůj životní příběh, osud člověka, který z jakýchkoliv důvodů opustil svoji rodnou zemi, pomáhá k pochopení pocitů imigrantů a seznámení s jejich tradicemi a zvyklostmi lépe, než беседа s odborníky. V roce 2014 bylo uspořádáno celkem 17 „Projektových dnů“.

Další z aktivit, které Centrum připravuje je seznamování svých klientů s veřejností. Centrum se snaží umožnit poznání lidí, aby si už nebyli cizí. Nejvíce se jako seznamovací aktivita osvědčili fotbalové turnaje, hudební večery a večery seznamování s kuchyní svých sousedů. (Integrační centra, [online], 2015)

4.3 Multikulturní centrum Pardubice

Pod Magistrát města Pardubice, odbor sociálních věcí, oddělení sociálních služeb a prevence spadá Multikulturní centrum Pardubice. Jedná se o volnočasový klub pro děti, mládež a dospělé, který nabízí možnost využívání prostor pro hraní společenských her, posilovnu, hudební zkušebnu, stolní tenis a další volnočasové aktivity. Na webových stránkách Pardubického magistrátu je prezentován jako služba určená pro cizince a azylanty, národnostní a etnické menšiny. (Pardubice – kluby a spolky, [online], 2015)

Při osobním rozhovoru s Mgr. Branislavem Štefančou, vedoucím Multikulturního centra Pardubice, který se uskutečnil dne 20. 1. 2015 v prostorách centra, mi bylo sděleno, že služby Multikulturního centra Pardubice využívají pouze příslušníci romské menšiny. Organizace není zaměřena pouze na romskou minoritu, příchozí z řad cizinců nebo azylantů by byli vítáni, ale o služby centra tyto skupiny nemají zájem.

4.4 Policie ČR – cizinecká policie

Služba cizinecké policie je vysoce specializovanou složkou Policie České republiky, která plní úkoly související s odhalováním nelegální migrace, uplatňováním represivních opatření vůči cizincům zdržujícím se na území České republiky v rozporu se zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, plněním úkolů vyplývajících z mezinárodních smluv a přímo použitelných právních předpisů Evropského společenství a řešení trestné činnosti spáchané v souvislosti s překračováním státních hranic a s přeshraniční trestnou činností. Služba cizinecké policie je zřízena nařízením Ministerstva vnitra č. 67/2008, kterým se zřizují útvary

Policie České republiky s celostátní působností. (Policie České republiky, [online], 2015)

Cizinecká policie ale není jen represivní orgán. Na svých webových stránkách poskytuje imigrantům základní informace o pobytu na území České republiky.⁵ Naleznou zde informace o stavu řízení (přehled povolených a prodloužených přechodných, dlouhodobých a trvalých pobytů), informace pro občany zemí Evropské unie a pro občany třetích zemí. Nacházejí se zde informace a povinnosti pro školy, ubytovatele a zaměstnavatele imigrantů. Cizincům je k dispozici přehled nevládních neziskových organizací podle místa jejich bydliště, které jim mohou poskytnout právní a sociální poradenství, vzdělávací kurzy, asistenci při kontaktu s úřady nebo pomoc v nouzi.

Projekty cizinecké policie zaměřené na pomoc cizincům

Na webových stránkách cizinecké policie jsou uveřejněny projekty, které cizincům napomáhají při příjezdu a pobytu na území České republiky, jedná se o:

Projekt „Jak na to?“ je určen cizincům ze třetích zemí, kteří již na území České republiky pobývají. Jeho cílem je usnadnit cizincům orientaci v administrativních záležitostech souvisejících s pobytem v České republice tak, aby si je dokázali vyřídit sami. V rámci projektu byl vytvořen animovaný instruktážní film a leták. Informace jsou poskytovány v pěti jazycích, a to angličtině, češtině, ukrajinštině, vietnamštině a ruštině.

Projekt „Vítejte v ČR“ je určen cizincům ze třetích zemí, kteří na území České republiky již přijeli a plánují zde dlouhodobě pobývat. Jeho cílem je poskytnout cizincům základní informace o životě v České republice. Výstupem projektu je brožura a dokumentární film na DVD. Film lze zhlédnout v 5 jazykových verzích, a to angličtině, češtině, ruštině, ukrajinštině a vietnamštině.

Předodjezdový informační balíček „Příští zastávka Česká republika“ se skládá z brožury a dokumentárního filmu. Je určen cizincům ze třetích zemí, kteří plánují v České republice pobývat déle než 90 dnů a budou žádat o dlouhodobé vízum nebo povolení k dlouhodobému pobytu, ale ještě do České republiky nepřijeli. Výstupem

⁵ Webové stránky - www.mvcr.cz/cizinci.

projektu je dokumentární film a brožura, která je k dispozici v pěti jazykových verzích, a to angličtině, češtině, ruštině, ukrajinštině a vietnamštině.

Dalším z dokumentů je brožura dostupná v šesti jazycích, ve které je popsán postup při podávání žádosti o povolení k pobytu na území České republiky. Byla vydána v rámci projektu Asistenční služby InBáze Berkat na odděleních pobytu cizinců I a II, který byl financován MVČR. V rámci dotace na integraci cizinců byla vydána brožura, které informuje o postupu při podávání žádosti o povolení k pobytu na území České republiky v angličtině, češtině, ruštině, ukrajinštině, vietnamštině a arabštině.

Taktéž je zde dostupná příručka pro cizince s trvalým pobytem, obsahující stručné informace z oblastí, se kterými se může setkat po získání trvalého pobytu (týkající se např. zdravotního pojištění a péče, občanství a slučování rodin, práce a podnikání, sociálního pojištění a důchodu, bydlení nebo vzdělání).

Shrnutí

Subjektů, které poskytují cizincům pomoc při jejich začleňování do společnosti, nepůsobí na Pardubicku mnoho. Nabídka jejich služeb se však jeví jako dostačující a dle sdělení pracovníků subjektů je jejich kapacita postačující. Nestává se, že by případní zájemci byli z kapacitních důvodů odmítáni.

5 Škola jako místo primární prevence

Škola je význačným socializačním činitelem, místem pro primární prevenci a také vhodným integračním prostředím. Prostředí školy je nejčastějším místem, kde se děti a mládež setkávají tváří v tvář s dětmi cizinců. Pedagogové mají možnost ovlivnit postoje, názory a chování svých žáků vůči spolužákům z cizích zemí. Mohou vychovávat děti k životu v multikulturní společnosti a tím ke způsobilosti chápat a respektovat i jiné kultury než svou vlastní a eliminovat nebo oslabovat etnické či rasové předsudky. Multikulturní výchova je začleněna na základě rámcově vzdělávacích programů do školních vzdělávacích programů. Žáci se v jejím rámci seznamují s rozmanitostí různých kultur, jejich tradicemi a hodnotami.

Vzdělávání cizinců a jejich přístup ke vzdělání a školským službám upravuje ustanovení § 20 zákona č. 561/2004 Sb., školského zákona, ve znění pozdějších předpisů. Jak vyplývá z Výroční zprávy o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Pardubickém kraji, docházelo ve školním roce 2013/2014 do všech typů škol (mimo škol vysokých) celkem 825 dětí s cizím státním občanstvím. V běžných a speciálních třídách mateřských škol bylo umístěno celkem 162 dětí cizinců. V základních školách bylo vzděláváno celkem 423 žáků – cizinců. V denní a jiné formě vzdělávání na středních školách a konzervatoři se vzdělávalo celkem 200 žáků – cizinců. V těchto školách měli největší zastoupení žáci z Ukrajiny, Vietnamu a Slovenska. Ve vyšších odborných školách bylo vzděláváno celkem 40 studentů – cizinců, z toho 36 ze Slovenska a 4 z Ukrajiny. Ve školním roce 2013/2014 vyhlásilo Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy pro základní školy dva rozvojové programy na podporu vzdělávání žáků – cizinců. Jedná se o rozvojový program „Zajištění podmínek základního vzdělávání nezletilých azylantů, osob požívajících doplňkové ochrany, žadatelů o udělení mezinárodní ochrany na území České republiky a dětí azylantů umístěných v zařízení pro zajištění cizinců“ a rozvojový program „Bezplatná výuka českého jazyka přizpůsobená potřebám žáků – cizinců z třetích zemí. Do těchto programů se základní školy Pardubického kraje nezapojily. S pomocí snadnější integrace dětí cizinců může také pomoci zřízení tříd pro jazykovou přípravu, jejímž otevřením jsou pověřeny čtyři základní školy zřizované obcí. Žádná třída pro jazykovou přípravu ale nebyla ve školním roce 2013/2014 otevřena. (Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Pardubickém kraji, [online], 2015, s. 52)

5.1 Monitoring prevence rizikového chování mateřských, základních a středních škol Pardubického kraje

V roce 2014 zpracovalo Krajské centrum primární prevence, Pedagogicko-psychologická poradna Ústí nad Orlicí dokument nazvaný Monitoring prevence rizikového chování v mateřských, základních a středních škol Pardubického kraje. Jedná se o zpracované dotazníky, které monitorují primární prevenci v oblasti školství v rámci Pardubického kraje. Vyplnilo je celkem 613 respondentů, z toho mateřských škol 305 z celkových 310, základních škol 242 z celkových 250, gymnázií 20 z celkových 21, středních škol 46 z celkových 72. Z celkového počtu 653 škol v Pardubickém kraji vyplnilo dotazník 94% dotázaných. Uvedený počet tedy představuje dostatečně reprezentativní vzorek.

V rámci dotazování byly položeny následující otázky:

1. S jakým rizikovým chováním se u žáků setkáváte?
2. Na jaké téma zaměřujete programy primární prevence realizované ve vaší škole?
3. Jakou formou realizujete primární prevenci?
4. S jakými organizacemi či fyzickými osobami spolupracujete v rámci zajištění primární prevence?

5.1.1 Mateřské školy

Z odpovědí mateřských škol vyplývá, že s projevy intolerance, antisemitismu, rasismu, extremismu a xenofobie se setkaly v devíti (cca 3%) mateřských školách. Programy primární prevence realizované v mateřských školách zaměřené na vyčleňování a rasismus proběhly v padesáti třech (17%) mateřských školách.

Nejčastější formou primární prevence byly besedy, jejichž celkový počet byl 206, a proběhlo 129 projektových dnů. Z odpovědí respondentů je zřejmé, že nejčastějším partnerem při realizaci primární prevence je pedagogicko-psychologická poradna, Policie České republiky a Městská policie.

5.1.2 Základní školy

Z odpovědí základních škol vyplývá, že s projevy intolerance, antisemitismu, rasismu, extremismu a xenofobie se setkaly ve třiceti (9%) základních školách. Programy primární prevence realizované na základních školách byly nejčastěji

zaměřeny na prevenci šikany, z celkového počtu se této problematice věnovalo 85% dotázaných. Programy na téma vyčleňování a rasismus proběhly v padesáti osmi (24%) základních školách. Primární prevence je na základních školách nejčastěji realizována formou besed, jichž proběhlo celkem 213. Dalším často využívaným způsobem práce je promítání dokumentárních pořadů - celkem 148, projektových dnů se uskutečnilo 137 a interaktivní program byl pořádán celkem ve 118 případech. Nejčastěji základní školy spolupracují s pedagogicko-psychologickou poradnou ve 212 případech, Policií České republiky ve 158 případech, Městskou policií ve 109 případech a neziskovými organizacemi ve 107 případech.

5.1.3 Gymnázia

Na čtyřech (20%) gymnáziích se setkali s projevy intolerance, antisemitismu, rasismu, extremismu a xenofobie. Programy primární prevence zaměřené proti vyčleňování a rasismu byly pořádány na šesti (30%) gymnáziích. Nejčastější formou realizace primární prevence byla beseda v 17 případech, proběhlo 16 přednášek a další nejčastější formou primární prevence bylo promítání dokumentárních pořadů - celkem v 15 případech. Všichni respondenti odpověděli, že na zajištění primární prevence spolupracují s pedagogicko-psychologickou poradnou, dále pak zajišťují primární prevenci v součinnosti s neziskovými organizacemi v 11 případech, Policií České republiky v 11 případech a Městskou policií v 10 případech.

5.1.4 Střední školy

Respondenti ze středních škol na otázku, s jakým rizikovým chováním se u studentů setkávají nejčastěji, uvedli, že se jedná o rizikové chování v podobě záškoláctví, čtyřicet případů (87%). S projevy intolerance, antisemitismu, rasismu, extremismu a xenofobie se setkali v deseti případech (22%). Tematický program primární prevence na téma vyčleňování a rasismus byl pořádán na jedenácti středních školách (24%). Nejčastější formou realizace primární prevence byla forma besedy (89%). Proběhlo 39 přednášek a 29 promítání dokumentárních filmů. Nejčastěji střední školy spolupracují s pedagogicko-psychologickou poradnou ve 41 případech, s Policií České republiky ve 29 případech a neziskovými organizacemi ve 28 případech.

Shrnutí

Z výše popsaného Monitoringu vyplývají následující skutečnosti. Výskyt projevů intolerance, antisemitismu, rasismu, extremismu a xenofobie se zvyšuje s věkem dětí a mládeže. Programy primární prevence na téma vyčleňování a rasismu byly pořádány na více školách, než na kolika byl zaznamenán samotný výskyt těchto pro společnost nebezpečných jevů. Monitoring však blíže nespecifikuje, vůči které skupině obyvatel jsou tyto patologické jevy namířeny. Nelze tak přesně určit, zda se jedná o děti z romské minority, nebo o děti cizinců.

5.2 Subjekty primární prevence ve školských zařízeních

Další ze skutečností, které vyplynuly z výše popsaného výzkumu, jsou subjekty, které podporují osvětově vzdělávací programy na školách. Patří mezi ně neziskové organizace, Policie České republiky, pedagogicko-psychologická poradna a městská policie.

Programy zaměřené na prevenci proti xenofobii a rasismu, které ve školách realizují společnosti Most pro o.p.s a Centrum pro integraci cizinců, jsou uvedeny v kapitolách 4.1 a 4.2. Dále se budu věnovat ostatním.

5.2.1 Městská policie Pardubice

Zřizovatelem Městské policie Pardubice je statutární město Pardubice. Jedním z oddělení Městské policie Pardubice je preventivně informační služba, do jehož činnosti spadá i prevence kriminality a dopravní výchovy. Úkolem tohoto oddělení je předcházení kriminalitě a obav z ní. Působí na rizikové skupiny, kterými jsou především děti, mládež a senioři. Preventisté městské policie pořádají besedy a přednášky v mateřských, základních a středních školách či na středních odborných učilištích. Městská policie Pardubice nabízí školám uspořádání přednášek na různá témata. Přednáška je prováděna vždy na základě požadavku konkrétní školy a na téma školou vybrané. Jedním z programů, který je nabízen základním školám jsou „Sociálněpatologické jevy v trestně právním kontextu“. Jeho cílem je seznámit žáky s trestním zákonem a s trestnými činy, které souvisí s rasismem, drogami, šikanou nebo s jiným negativním chováním dětí a mládeže. Pro střední školy a střední odborná učiliště je jedna z nabízených besed na téma rozdíly mezi lidmi, kde je se studenty

debatováno na téma předsudky, rasová a náboženská nesnášenlivost, sekty, diskriminace. (Městská policie Pardubice, [online], 2015)

Dle sdělení tiskové mluvčí Městské policie Pardubice paní Lucie Klementové ze dne 20. 1. 2015 městská policie uspořádala ve školním roce 2013/2014 na základních školách patnáct přednášek, kterých se zúčastnilo 2400 žáků. Celkem se jednalo o 215 hodin přednášek. Žádná z těchto besed nebyla na téma rasismus a xenofobie. Na středních školách a středních odborných učilištích bylo ve školním roce 2013/2014 uskutečněno třináct přednášek, kterých se celkem zúčastnilo 1035 studentů a učňů. Celkem se jednalo o 80 hodin. Témata rasismus a xenofobie byla probírána pouze okrajově. V celkovém počtu hodin činily přednášky na toto téma 1 - 2%.

5.2.2 Pedagogicko-psychologická poradna Pardubice

Pedagogicko-psychologická poradna Pardubice, příspěvková organizace, je zřizována Pardubickým krajem a poskytuje psychologickou a speciálně-pedagogickou péči klientům ve věku 3 až 19 let, jejich rodičům a pedagogickým pracovníkům škol, školských zařízení v rámci celého Pardubického kraje, a to i prostřednictvím činnosti odloučených pracovišť Holice, Přelouč, Hlinsko a Třemošnice. Odloučená pracoviště umožňují získat klientům služby v místě svého bydliště a pracovníkům pedagogicko-psychologické poradny pak pomáhá širší znalost problematiky jednotlivých měst regionu. Znalost prostředí je velmi důležitá také pro umožnění užšího kontaktu s učiteli, výchovnými poradci, školními metodiky prevence a rodiči dětí, žáků a studentů. (Pedagogicko-psychologická poradna Pardubického kraje, [online], 2015)

Standardní činnosti pedagogicko-psychologické poradny jsou vymezeny vyhláškou č. 72/2005 Sb. a přílohou č. 1 této vyhlášky a mimo jiné mezi ně patří:

- metodické vedení práce výchovných poradců a školních metodiků prevence.
- poskytování odborných konzultací pedagogickým pracovníkům, včetně pomoci s vytvářením a naplňováním individuálních vzdělávacích plánů.
- metodická pomoc při tvorbě preventivních programů škol. (Pedagogicko-psychologická poradna Pardubického kraje, [online], 2015)

Dle sdělení ředitele pedagogicko-psychologické poradny PaedDr. Bc. Jiřího Knolla ze dne 20. 1. 2015 služby, které souvisejí s tématem této práce, poskytuje pedagogicko-psychologická poradna školám a výchovným poradcům. Jedná se o metodické vedení

výchovných poradců - pravidelné měsíční semináře, přednášky a besedy na zvolené téma. Ve školním roce 2013/2014 samostatné přednášky či besedy na téma prevence proti rasismu a xenofobii neproběhly. Tato témata byla zmiňována pouze okrajově v rámci jiných témat.

5.2.3 Policie České republiky

Oblast prevence byla v roce 2014 vykonávána v souladu s hlavními prioritami Policie České republiky na rok 2014 a v souladu se Strategií prevence kriminality České republiky na léta 2012 až 2015. Primární prevenci kriminality se věnovali zejména policisté oddělení tisku a prevence, ale také policisté vnější služby a služby kriminální policie a vyšetřování. Preventivně působili v mateřských školách, v základních, středních, vyšších odborných školách a učilištích. Prevence se věnuje tématům tradičním (bezpečnost na silnici, vlastní bezpečí, trestní odpovědnost atd.), ale také reaguje na nové problémy, které se ve společnosti vyskytují, např. téma nebezpečí sociálních sítí atd. (Tisková zpráva k tiskové bilanční konferenci, [online], 2015, str. 19 – 20)

Podle sdělení nrap. Jany Drtinové, DIS., tiskové mluvčí Krajského ředitelství Policie Pardubického kraje, policisté v rámci Územního odboru Pardubice (okresu) provádějí přednášky na základních i středních školách. Většina přednášek se koná na žádost školy nebo jiné organizace a témata jsou připravována dle požadavků zadavatele. Besedy, které by se týkaly xenofobie, rasismu a extremismu, policie nepořádá, pokud se ale policisté setkají v rámci diskuze s otázkami k těmto tématům, probírají se individuálně. Nejčastěji se tyto otázky vyskytují na středních školách a učilištích. Policie nevede přesné statistiky o počtu besed. Přednášející čerpají při besedách ze zkušeností a osobní praxe.

Shrnutí

Počet subjektů, které poskytují primární prevenci v oblasti xenofobie a rasismu ve školských zařízeních na Pardubicku se jeví jako dostačující. A to zejména s ohledem na skutečnost, že zájem ze strany škol o programy na toto téma je minimální. Preventivní problémy xenofobie a rasismu zmiňují pouze okrajově v rámci programů pořádaných na jiná témata. V souvislosti s tématem této práce školy nejčastěji využívají služeb neziskových organizací na přípravě „Projektových dnů“ na předem stanovené téma, jak bylo popsáno v kapitole 4.1 a 4.2.

6 Projevy xenofobie a rasismu na Pardubicku

V pardubickém regionu nedochází k otevřeným či pouličním protestům proti cizincům. V teritoriu Pardubického kraje působí zejména menší skupiny osob, které sympatizují s hnutím Národního odporu. Funguje zde krajská organizace a čtyři místní organizace DSSS. Jde o Krajskou organizaci Pardubice a Místní organizace Pardubice, Chrudim, Poličsko a Vysoké Mýto. (Zpráva o extremismu na území České republiky v roce 2012, [online], 2015, str. 66)

Projevy extremistických motivovaných scén na teritoriu Pardubického kraje lze v roce 2014 označit proti předchozím letům za velmi málo intenzivní. Celkem byly v uplynulém roce zaznamenány tři akce a jeden trestný čin s extremistickým podtextem. S výjimkou krajské a místních organizací DSSS v Pardubickém kraji nepůsobí jiný krajně-pravicový subjekt. Veškerá činnost v rámci krajně pravicové scény v kraji je reprezentována málo početnými skupinami či jednotlivci. Počet příznivců pravicového extremismu je odhadován max. 70 osob. Jedná se převážně o osoby z řad fotbalových fanoušků, tzv. ULTRAS Pardubice, kteří se zapojují kromě fotbalu i do podpory dalších sportů, převážně hokeje. Akce jako jsou koncerty, pochody a demonstrace ve větší míře nevyhledávají a účastní se jich v menším počtu než sportovních akcí. Počet zaevidovaných trestných činů majících extremistický podtext je v Pardubickém regionu nízká. (Tisková zpráva k tiskové bilanční konferenci, [online], 2015, str. 3 – 4 a 91)

S xenofobními projevy se lze setkat na stránkách regionálních deníků zejména v Pardubickém deníku.

Ve článku uveřejněném v Pardubickém deníku dne 29. 10. 2007 nazvaném „*Foxconn učí negramotné cizince základům hygieny*“ je uveřejněn názor zaměstnanců Foxconnu, kteří jsou nespokojeni s hygienickými návyky bulharských, slovenských a jiných zahraničních spolupracovníků a pozastavují se nad tím, že část nově příchozích pracovníků je negramotných. Právě kvůli cizincům z východní části Evropy se čeští zaměstnanci bouřili a sepisovali petici, aby management počítačové firmy zajistil nápravu. Nelíbily se jim zvyky a návyky některých cizinců. (Pardubický deník, [online], 2015)

Další článek Pardubického deníku „*Cizinec napadl řidiče sanitky, pak se pustil také do policistů*“ ze dne 27. 2. 2009 popisuje narůstající problémy s cizinci, kdy jeden z nich napadl řidiče sanitky a následně napadl i policisty. (Pardubický deník, [online], 2015)

Článek Pardubického deníku ze dne 5. 3. 2009 s titulem „*Další problémy s cizinci! Městu to nevadí?*“ popisuje rozdílný postoj zastupitelů města Pardubice, kteří soužití s cizinci nepovažují za problémové, a pardubických občanů, kteří si všímají případů konfliktu cizinců s etickými i zákonnými normami. (Pardubický deník, [online], 2015)

Článek „*Drzý cizinec dostal od strážníků cestu na záchytku a na památku pokutový lístek*“ ze dne 19. 10. 2014 pak referuje o dvojici podnapilých cizinců, kteří se na veřejnosti chovali nepřístojně, budili veřejné pohoršení a byli agresivní vůči kolemjdoucím. (Pardubický deník, [online], 2015)

Nejnovější článek ze dne 5. 2. 2015 s názvem „*Policisté a třináct Rumunů. Pohádka o ukradené bundě*“ popisuje, jak skupina třinácti rumunsky hovořících mužů napadla jinou skupinu mužů, která po útoku postrádala bundu a peněženky. (Pardubický deník, [online], 2015)

Již z názvů těchto námátkou vybraných článků je zřejmé, že upozorňují na problematiku chování cizinců, které neodpovídá etickým či právním normám české společnosti. Články popisují přestupky cizinců s tím, že je vždy upozorněno, o jakou národnost cizince se jedná.

7 Výzkumný cíl a výzkumné otázky

Cílem této práce je zjistit vztah českých obyvatel pardubického regionu k cizincům. Název práce je xenofobie na Pardubicku a její výzkumná část se snaží zjistit současnou míru xenofobních postojů obyvatel pardubického regionu k cizincům. Pro naplnění tohoto cíle je provedena analýza dostupné literatury a definice souvisejících pojmů. V práci zjišťujeme, jak vnímají obyvatelé Pardubického regionu přítomnost cizinců ve svém sousedství. Výzkum se zabývá postoji obyvatel při náhodném setkání s cizinci. Zjišťujeme vztah mezi obyvateli a cizinci při setkáních, která nejsou náhodná, ale probíhají opakovaně a dlouhodobě. Zkoumáme, jak obyvatelé hodnotí neznalost českého jazyka a z toho pramenící neschopnost cizinců se domluvit. Součástí výzkumu je i zjištění míry tolerance obyvatel k jednotlivým skupinám cizinců. Postoje obyvatel byly zjišťovány ve vztahu k cizincům zdržujícím se v pardubickém regionu trvale nebo dlouhodobě, kteří jsou zde zastoupeni nejpočetněji. Jedná se o tyto národnostní skupiny: Bulhaři, Mongolové, Rumuni, Slováci, Ukrajinci, Vietnamci.

V rámci výzkumného šetření byla položena výchozí otázka.

Jsou postoje oslovených obyvatel pardubického regionu vůči soužití s uvedenými skupinám cizinců negativní?

Výzkumné otázky, které napomáhají při zjišťování postojů obyvatel pardubického regionu k soužití s uvedenými skupinám cizinců, jsou následující:

1. Vadí skupině respondentů náhodná setkání s vybranými skupinami cizinců v běžných společenských situacích?
2. Vadilo by skupině respondentů, pokud by měli příslušníky vybraných národností ve své blízkosti?
3. Vadí skupině respondentů neznalost českého jazyka u vybrané skupiny cizinců?
4. Platí v pardubickém regionu, že nejpočetněji zastoupená národnost je pro respondenty nejpříjemnější?

5. Jsou respondenti v nižším věku (od 25 let níže) tolerantnější k soužití s vybranými skupinami?

7.1 Výzkumná strategie a soubor

Jako výzkumná strategie tohoto šetření byl zvolen kvalitativní výzkum formou dotazníků. Jak již název napovídá, kvantitativní metoda pracuje s empiricky získanými údaji. Zjištěné skutečnosti lze jakožto číselné údaje zpracovávat a hodnotit za použití matematických operací. Výhodou této metody je jednoznačnost získaných údajů v podobě čísel. Zajišťuje i odstup výzkumníka, jehož předpojatost nebo očekávání může při přímé interakci výsledky ovlivnit. Cílem výzkumníka při takto prováděném šetření je třídění údajů za současného vysvětlení existence nebo změn jevů. Takto získané informace umožňují do jisté míry výzkum zevšeobecnit. Jednou z možností sběru informací je dotazník, který byl použit i v tomto zkoumání. Jedná se o písemné dotazování (kladení otázek) a získávání odpovědí stejnou formou. Osoba, která dotazník vyplňuje je „*respondent*“. Dotazníková metoda umožňuje získání odpovědi v krátkém čase od většího počtu respondentů. (Gavora, 2010)

Na začátku dotazníku je zdůrazněno, že cizincem myslíme občana cizího státu, který se na území pardubického regionu zdržuje trvale nebo dočasně a patří mezi národnostní skupiny, které jsou v pardubickém regionu zastoupeny nejpočetněji. Je definováno, že se jedná o tyto národnostní skupiny: Bulhaři, Mongolové, Rumuni, Slováci, Ukrajinci a Vietnamci.⁶ Respondenti byli upozorněni, že dotazník se netýká romské minority.

Dotazník obsahuje 15 otázek či výroků vztahujících se k dílčím cílům, z toho 4 otázky jsou segmentační, aby bylo možno zjistit případné zajímavé souvislosti podle pohlaví, věku a nejvyššího dosaženého vzdělání. Je použita jedna otevřená otázka, tři otázky uzavřené, deset výroků, u kterých mají respondenti na výběr z šesti škálových možností, kdy číslo 1 znamenalo „*zcela souhlasím*“ až po číslo 6, které znamenalo „*zcela nesouhlasím*“. V posledním bodu dotazníku respondenti řadili uvedené národnostní skupiny v žebříčku oblíbenosti.

V práci zjišťujeme postoj občanů pardubického regionu k cizincům, proto byla první otázka v dotazníku, zda respondent bydlí na Pardubicku. Slouží k vyloučení

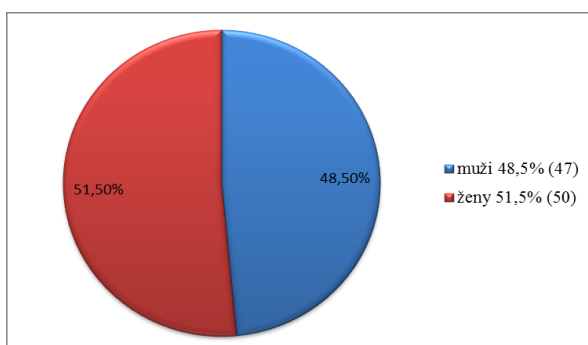
⁶ Viz kapitola 3.1 *Cizinci v pardubickém regionu*.

dotazníků vyplněných osobami, které v pardubickém regionu nebydlí. Z tohoto důvodu nedošlo k vyloučení žádného dotazníku.

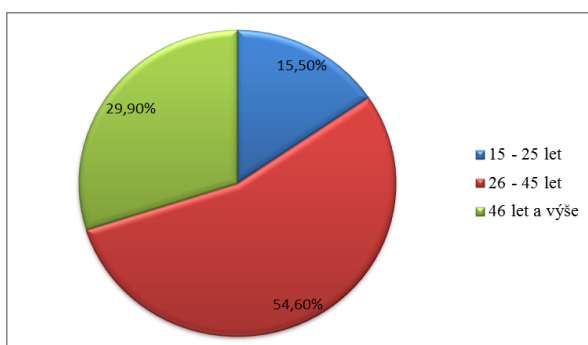
Pro výběr respondentů byla použita metoda záměrného výběru. Dotazníky byly předány vybraným respondentům osobně. Respondenti byli vybráni podle kritérií: pohlaví, věku a vzdělání. Celkem bylo předáno 100 dotazníků a jejich distribuce probíhala ve dnech 6. 3. – 9. 3. 2015. Zpětný sběr dotazníků probíhal ve dnech 13. 3. – 16. 3. 2015. Vráceno bylo 98 dotazníků (tj. návratnost 98%), vyřazen byl jeden dotazník, a to z důvodu neúplného vyplnění. Ve výzkumu bylo zpracovááno 97 dotazníků (tj. 97% z celkových distribuovaných dotazníků) a proto lze tento výzkum považovat za dostatečně reprezentativní.

Počet respondentů je tedy 97 a lze je specifikovat podle následujících kritérií:

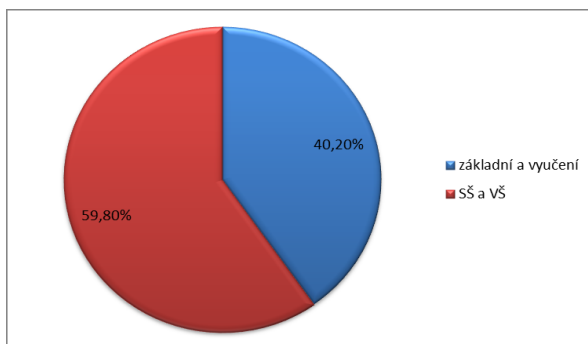
Graf č. 2: Pohlaví

Graf č. 3: Věk

Graf č. 4: Nevyšší dosažené vzdělání

Tyto segmenty se umožňují porovnání některých zjištěných zajímavých souvislostí a také povedou k zodpovězení výzkumné otázky číslo 5, kdy budou porovnány názory respondentů s ohledem na jejich věk.

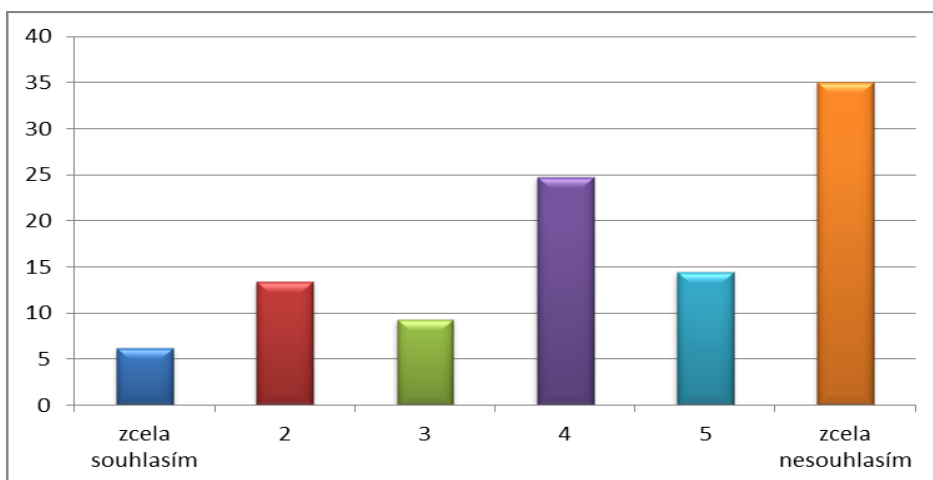
7.2 Výsledky

Výzkumná otázka č. 1: Vadí skupině respondentů náhodná setkání s vybranými skupinami cizinců v běžných společenských situacích?

První výzkumná otázka zjišťuje, zda obyvatelům Pardubicka vadí, pokud se s cizinci setkávají náhodně v běžných společenských situacích. Nejedná se tady o situace opakovaných a dlouhodobých vztahů s cizinci. Respondentům byly předloženy následující výroky:

Výrok číslo 1: Vadí mi, když potkávám cizince na ulici.

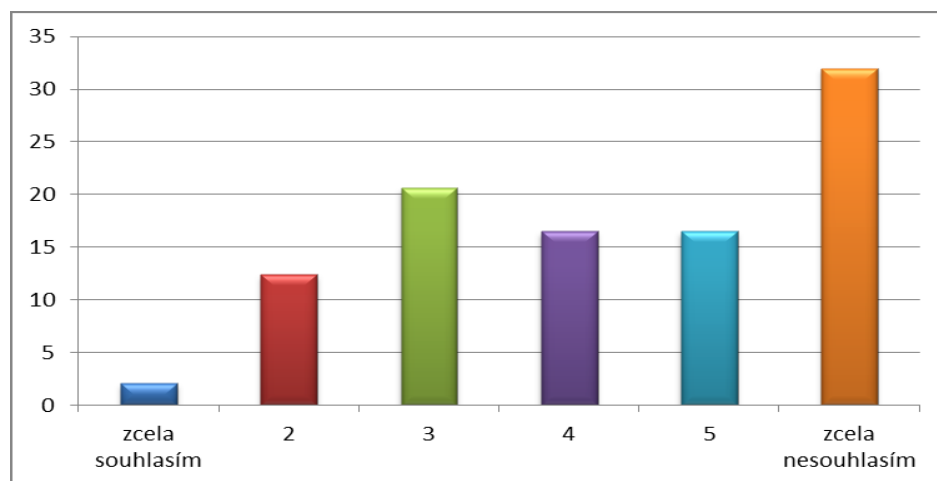
Graf č. 5:

Celkem 6% respondentů uvedlo, že zcela souhlasí s výrokem číslo 1. Oproti tomu 34% respondentů s tímto výrokem zcela nesouhlasí. Pokud budeme brát, že rozmezí odpovědí 1 – zcela souhlasím (6% respondentů), 2 (13% respondentů) a 3 (9% respondentů) znamenají souhlas s výrokem a rozmezí odpovědí 4 (24% respondentů), 5 (14% respondentů) a 6 – zcela nesouhlasím (34% respondentů) znamenají nesouhlas výrokem, pak můžeme konstatovat, že většině obyvatelům Pardubicka (72%) nevadí, pokud se setkávají s cizinci na ulici. Nejméně vadí setkávání s cizinci ženám s nižším vzděláním, kdy 50% respondentek uvedlo, že s výrokem zcela nesouhlasí.

Výrok číslo 2: Vadí mi, když potkávám cizince v obchodech.

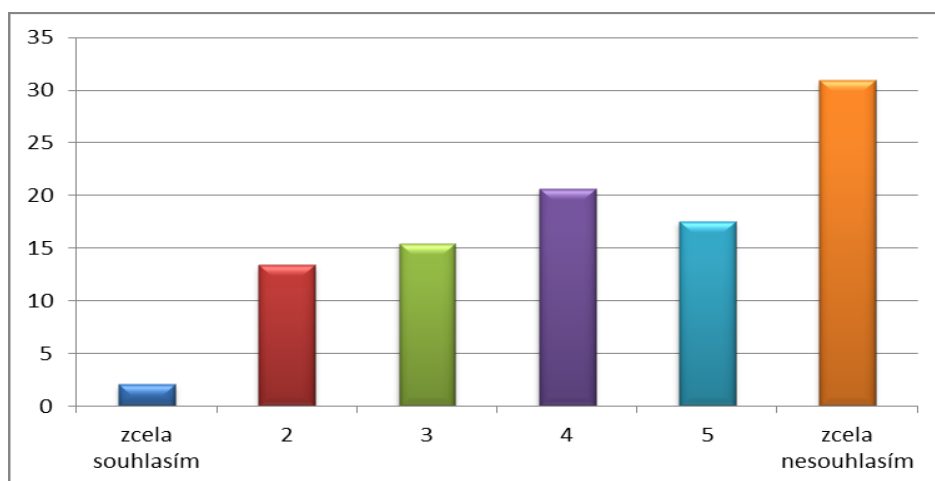
Graf č. 6:

S výrokem číslo 2 zcela souhlasí 2% respondentů a zcela nesouhlasí s ním 32% respondentů. Souhlasné rozmezí v odpovědích využilo 36% respondentů (1- zcela souhlasím - 2% respondentů, 2 – 13% respondentů. 3 – 21% respondentů) a nesouhlasné rozmezí v odpovědích 64% využilo respondentů (4 – 16% respondentů, 5 – 16% respondentů a 6 – zcela nesouhlasím – 32% respondentů), můžeme konstatovat, že nadpoloviční většině obyvatel Pardubicka nevadí, pokud se s cizinci setkávají v obchodech při nakupování.

Výrok číslo 3: Vadí mi, když potkávám cizince v restauračních zařízeních.

Graf č. 7:

Jen 2% respondentů uvedlo, že zcela souhlasí s výrokem číslo 3. Oproti tomu 30% respondentů s tímto výrokem zcela nesouhlasí. Poměr mezi odpovědmi souhlasnými s výrokem (1 – 2%, 2 – 12%, 3 – 16%) a odpovědmi nesouhlasnými (4 – 21%, 5 – 18%, 6 – 31%) je 30% vůči 70% a znamená, že obyvatelům Pardubicka nevadí setkávání s cizinci v restauračních zařízeních.

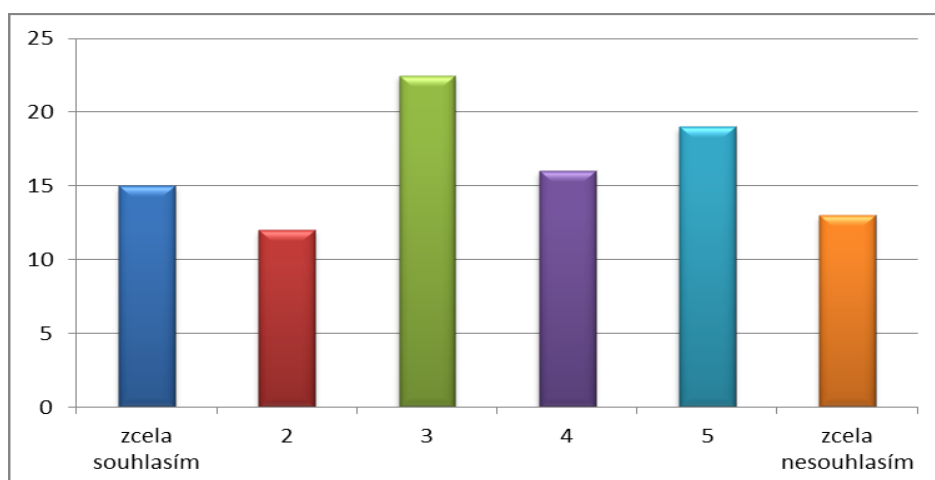
Zjištění: V případě, že se jedná o náhodná setkání s cizinci, jsou obyvatelé pardubického regionu tolerantní a tyto setkání v běžných společenských situacích jim nevadí.

Výzkumná otázka č. 2: Vadilo by skupině respondentů, pokud by měli příslušníky vybraných národností ve své blízkosti?

Druhá výzkumná otázka zjišťuje vztah mezi obyvateli Pardubicka a cizinci, v situacích, které nejsou náhodné, ale setkávání probíhají opakovaně nebo dlouhodobě. Při zjištění postojů obyvatel k opakovaným a dlouhodobým kontaktům s cizinci byly respondentů předloženy následující výroky:

Výrok číslo 4: Vadilo by mi mít cizince za sousedy.

Graf č. 8:

S výrokem číslo 2 zcela souhlasí 15% respondentů a zcela s ním nesouhlasí 13% respondentů. Jedná se tedy o zhruba stejnou skupinu obyvatel. Z grafu můžeme vyčíst, že nejvíce respondentů (40%) uvedlo odpovědi se střední škály možnosti (3 – 23% respondentů a 4 – 17% respondentů). Pokud porovnáme rozmezí souhlasných odpovědí (v rozmezí škály 1 – 15%, 2 – 12%, 3 – 23%) a nesouhlasných odpovědí (v rozmezí škály 4 – 17%, 5 – 20%, 6 – 13%), pak můžeme konstatovat, že v případě sousedů cizinců jsou obyvatelé Pardubicka rozděleni na dvě poloviny. Nejvíce respondentů využilo možnosti odpovědi č. 3 (23%), jedná se sice o odpověď, která je na škále odpovědí blíže souhlasu s výrokem, ale nelze ji posuzovat jako jednoznačně negativní. Negativní postoj v tomto případě, k sousedům cizincům, má 27% respondentů (možnost č. 1 – 15% respondentů a možnost č. 2 – 12% respondentů). Pokud budeme odpovědi respondentů hodnotit podle pohlaví, lze shledat, že ženy jsou v tomto případě tolerantnější. Nesouhlasné rozmezí odpovědí uvedlo 56% žen oproti 43% mužů. Největší rozdíl mezi respondenty je mezi muži. Ve skupině mužů nižší věkové kohorty neuvedl zcela souhlasnou odpověď s tímto výrokem žádný z respondentů. Proti tomu ve skupině respondentů střední věkové kohorty, uvedlo zcela souhlasnou odpověď 24% respondentů.

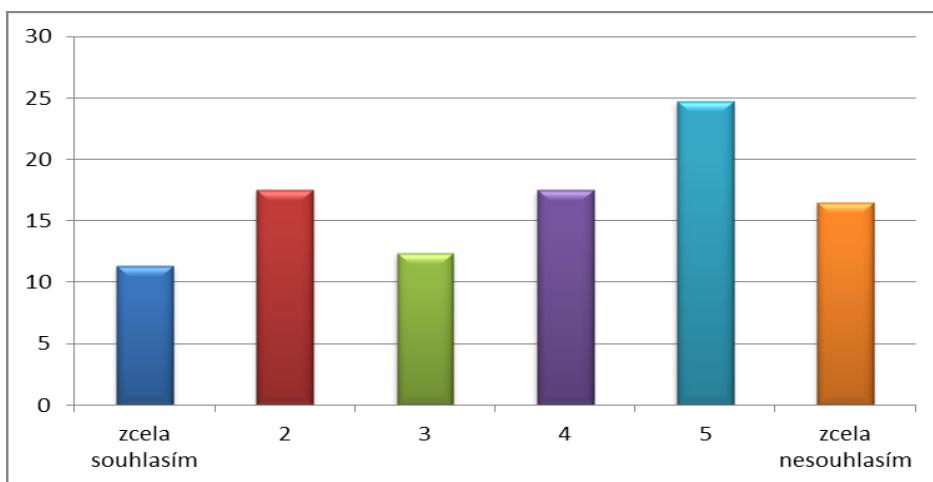
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, provedlo v únoru 2015 výzkum na téma „Tolerance k vybraným skupinám obyvatel, ze kterého vyplynulo, že cizince žijící v České republice by za sousedy nechtělo 31% obyvatel

České republiky. (Tolerance k vybraným skupinám obyvatel – únor 2015, [online], 2015)

Pokud tento výsledek porovnáme se zjištěním vyplývajícím z našeho výzkumu, docházíme k závěru, že obyvatelé Pardubicka zauímají k sousedům cizincům podobný postoj jako obyvatelé České republiky.

Výrok číslo 5: Vadilo by mi mít cizince za spolupracovníky.

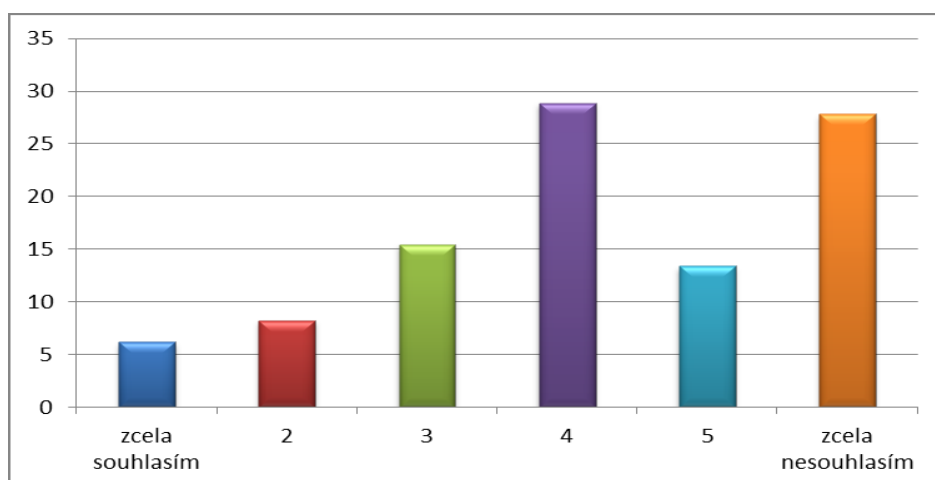
Graf č. 9:

S výrokem číslo 5 zcela souhlasí 11% respondentů a zcela nesouhlasí s ním 17% respondentů. Při srovnání souhlasných odpovědí s výrokem v rozmezí škály 1 – 3 (1 – 11%, 2 – 18%, 3 – 12%) a nesouhlasných odpovědí s výrokem v rozmezí škály 4 – 6 (4 – 18%, 5 – 25%, 6 – 16%) , pak můžeme konstatovat, že kolegu z ciziny by nechtělo 41% obyvatel Pardubicka a 59 % obyvatel Pardubicka by nevadilo mít cizince za spolupracovníka. Nejméně tolerantní ke spolupracovníkům cizincům jsou pak dle zjištění ženy nejvyšší věkové kohorty, nesouhlasné odpovědi ve škálovém rozmezí 5 a 6 s výrokem nevedla žádná z respondentek.

Výrok číslo 9: Vadilo by mi, kdyby děti cizinců chodily do školy s mými dětmi.

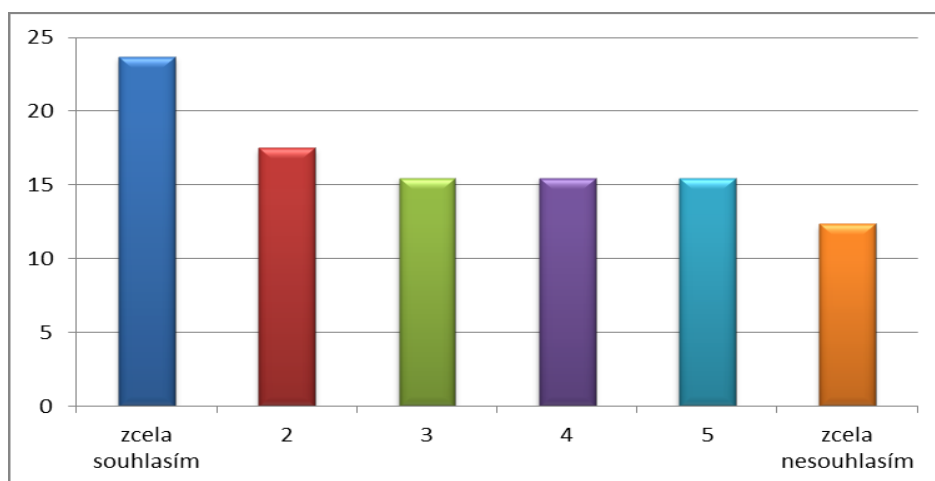
Graf č. 10:

Jak vyplývá z nesouhlasných škálových odpovědí 70% (4 – 29%, 5 – 13%, 6 – 28%) obyvatelům Pardubicka by nevadilo, pokud by jejich děti měli za spolužáky děti cizinců. Vůbec nejtolerantnější jsou v tomto případě respondenti muži vyššího vzdělání, kteří v 68% uvedli odpověď, že s výrokem zcela nesouhlasí.

Výrok číslo 10: Vadilo by mi, kdyby si moje dítě chtělo vzít cizince za manžela (manželku).

Graf č. 11:

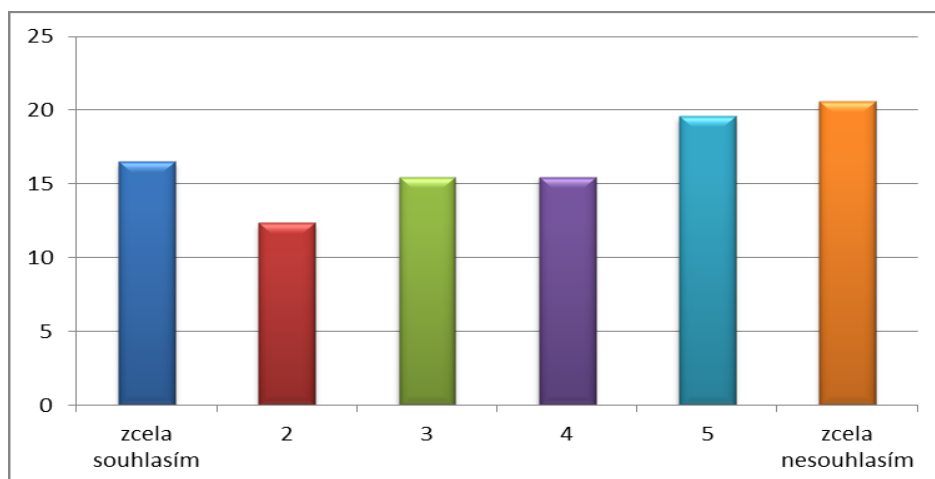

U tohoto výroku je ze škálových odpovědí zřejmé jejich postupné zvyšování k negativnímu postoji, pokud by si dítě respondentů mělo vzít cizince za manžela či manželku. Jestliže budeme odpovědi 1 – 3 považovat za negativní postoj ke sňatkům blízké osoby s cizinci má ho 57% respondentů, ale 60% žen – respondentek. Zajímavé

v případě tohoto výroku je, že zcela nesouhlasné stanovisko k němu nezaujal žádný z respondentů v nejmladší věkové kohortě.

Výrok číslo 6: Cizince bych ve své firmě nezaměstnal.

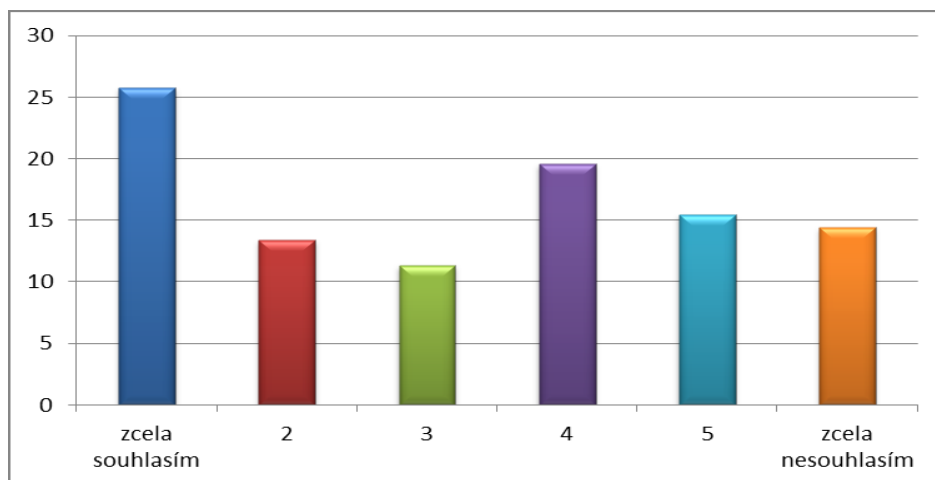
Graf č. 12:

Nejvíce respondentů (21%) vyjádřilo zcela nesouhlasné stanovisko s tímto výrokem. Při porovnání souhlasných odpovědí s výrokem (44%) v rozmezí 1 – 3 (1 – 17%, 2 – 12%, 3 – 15%) a nesouhlasných odpovědí s výrokem (56%) v rozmezí 4 – 6 (4 – 15%, 5 – 20%, 6 – 11%) , pak můžeme konstatovat, že nadpoloviční většině obyvatel Pardubicka by nevadilo zaměstnat cizince ve své firmě.

Výrok číslo 7: Cizinci berou práci českým občanům

Graf č. 13:

Nejvíce respondentů (26%) v odpovědi na tento výrok uvedlo, že s ním zcela souhlasí. Souhlasná stanoviska s tímto výrokem vyjádřilo 51% respondentů (1 – 26%, 2 – 14%, 3 – 11%) a nesouhlasná stanoviska vyjádřilo 49% respondentů (4 – 20%, 3 – 15%, 4 – 14%). Respondenti s nižším vzděláním s tímto výrokem zcela souhlasí ve 35% oproti respondentům s vyšším vzděláním, kteří s ním zcela souhlasí v 18%.

Zjištění: Obyvatelé Pardubicka při setkávání s cizinci, která probíhají opakovaně nebo dlouhodobě nezaujmají vyloženě xenofobní postoj. Nejméně by jim vadila skutečnost, kdy by děti cizinců chodili do stejné školy s jejich dětmi. Také by jim spíše nevadilo mít cizince za spolupracovníka, případně zaměstnat cizince jak pracovníka ve své firmě. V případě sousedů cizinců se názory obyvatel rozdělily na dvě poloviny. Negativní postoj k cizincům projevil v případě, že by si jejich dítě mělo vzít cizince za manžela či manželku. A nejvíce souhlasný postoj zaujali obyvatelé Pardubicka s výrokem, že cizinci beru práci českým občanům. Není bez zajímavosti, že souhlasné stanovisko s tímto výrokem mělo 35% respondentů s nižším vzděláním. Cizinci, kteří přicházejí do pardubického regionu, pracují zejména v dělnických profesích.⁷ Obyvatelé Pardubicka s nižším vzděláním, tak přítomnost cizinců mohou vnímat jako zvýšení konkurence v zaměstnání.

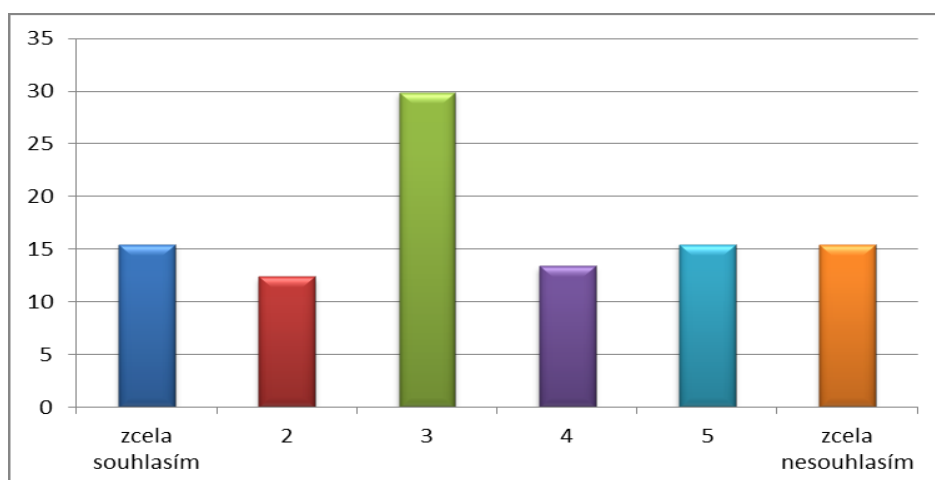
Výzkumná otázka č. 3: Vadí skupině respondentů neznalost českého jazyka u vybrané skupiny cizinců?

Pro zjištění jak vnímají respondenti u cizinců neznalost českého jazyka, byl respondentům předložen následující výrok.

⁷ Viz kapitola 3.2 *Postavení cizinců*.

Výrok číslo 8: U cizinců mi vadí jejich neznalost českého jazyka.

Graf č. 14:

Z odpovědí škálového dotazníku vyplývá, že obyvatelé pardubického regionu jsou spíše netolerantní k neznalosti českého jazyka u cizinců (58%). Nejvíce respondentů využilo možnosti odpovědi č. 3 (30%), jedná se sice o odpověď, která je na škále odpovědí blíže souhlasu s výrokem, ale nelze ji posuzovat jako jednoznačně negativní. Negativní postoj v případě neznalosti českého jazyka u cizinců, má 28% respondentů (možnost č. 1 – 16% respondentů a možnost č. 2 – 12% respondentů). Méně tolerantní jsou v tomto případě ženy respondentky (68%). Nejtolerantnější jsou respondenti nejnižší věkové kohorty, kdy žádný z nich neuvedl odpověď, že s výrokem zcela souhlasí. Netolerance k neznalosti českého jazyka může souviset se skutečností, že sedm z deseti českých občanů (70 %) zastává názor, že cizinci by se měli co nejvíce přizpůsobit našim zvyklostem. (Postoje české veřejnosti k cizincům – únor 2015, [online], 2015) V případě přizpůsobení se českým zvyklostem je znalost jazyka jednou ze základních podmínek.

Zjištění: Obyvatelům pardubického regionu vadí u cizinců neznalost českého jazyka.

Výzkumná otázka číslo 4. Platí v pardubickém regionu, že nejpočetněji zastoupená národnost je pro respondenty nepřijatelnější?

V posledním bodu dotazníku byli respondenti požádáni, aby srovnali vedené národnosti v žebříčku oblíbenosti.

V pořadí oblíbenosti se umístily jednotlivé národnostní skupiny následovně (od nejoblíbenější skupiny to nejméně oblíbenou skupinu):

1. Slováci
2. Vietnamci
3. Ukrajinci
4. Mongolové
5. Rumuni
6. Bulhaři

Všechny skupiny respondentů určili, že mezi nejoblíbenější skupinu cizinců patří Slováci a na druhém místě se umístili Vietnamci.

Pokud určíme pořadí oblíbenosti podle žen – respondentek je následující:

1. Slováci
2. Vietnamci
3. Mongolové
4. Ukrajinci
5. Rumuni
6. Bulhaři

Muži - respondenti určili pořadí oblíbenosti takto:

1. Slováci
2. Vietnamci
3. Ukrajinci
4. Mongolové
5. Bulhaři
6. Rumuni

Rozdíly v sestavení žebříčku oblíbenosti se projevili mezi skupinami respondentů rozdělených podle pohlaví. V případě těchto skupin bylo prohozeno pořadí oblíbenosti na 3 a 4 místě a také pořadí u 5 a 6 příčky oblíbenosti. Při srovnání v rámci skupin respondentů rozdělených podle pohlaví, bylo zjištěno, že věk a nejvyšší dosažené vzdělání respondentů neměly vliv na sestavování žebříčků oblíbenosti žádný vliv.

Respondenti nejnížší, střední i vyšší věkové kategorie v případě odpovědí žen a mužů žebříček sestavili řebříček oblíbenosti shodný. Ke stejným výsledkům jsme došli i v případě porovnávání řebříčku oblíbenosti podle nejvyššího dosaženého vzdělání.

Zjištění: Nejpočetnější skupinu cizinců žijících dlouhodobě nebo trvale na Pardubicku tvoří občané Slovenska.⁸ Můžeme tedy konstatovat, že nejpočetnější národnostní skupina je pro respondenty nejpřijatelnější. Občané Pardubicka se v sympatiích neliší od celkové populace žijící na území České republiky. Podle výzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění, Sociologického ústavu AV ČR, realizovaného v únoru 2015, na téma „Vztah české veřejnosti k národnostním skupinám žijícím v ČR“ projevuje česká veřejnost největší sympatie právě ke Slovákům. (Vztah české veřejnosti k národnostním skupinám žijícím v ČR – únor 2015, [online], 2015)

Výzkumná otázka číslo 5: Jsou respondenti v nižším věku (od 25 let níže) tolerantnější k soužití s vybranými skupinami?

Zjištění: V tomto případě musíme konstatovat, že respondenti v nejnížší věkové skupině do 25 let se jeví jako nejtolerantnější část obyvatel Pardubicka ke vztahu k cizincům. Zcela souhlasné stanovisko nezaujal k žádnému z předložených výroků ani jeden respondent této věkové kohorty. I v případě rozmezí spíše souhlasných odpovědí (škálové rozmezí 2 a 3), byly odpovědi této věkové skupiny uvedeny méně často, než v případě starších respondentů.

7.3 Závěr

V této práci je provedena analýza dostupné literatury a definice souvisejících pojmů. Věnuje se specifikům Pardubického regionu a cizincům, kteří zde žijí. Mapuje činnost spolků a organizací, které pomáhají cizincům při jejich integraci do české společnosti. Popisuje výskyt xenofobních a rasistických nálad ve školských zařízeních Pardubického kraje a také subjekty primární prevence. Empirické šetření zjišťuje svými výsledky postoje českých obyvatel Pardubicka k cizincům zdržujícím se v pardubickém regionu trvale nebo dlouhodobě a kteří jsou zde zastoupeni nejpočetněji.

V případech, kdy k setkávání s cizinci dochází náhodně, v běžných společenských situacích se ukázalo, že vztah obyvatel Pardubicka k cizincům není negativní. Českým

⁸ Viz kapitola 3.1 *Cizinci v pardubickém regionu*.

obyvatelům Pardubicka nevádí, pokud se s cizinci setkávají na ulici, v obchodech ani v restauračních zařízeních.

Obyvatelé Pardubicka při setkávání s cizinci, která probíhají opakovaně nebo dlouhodobě nezaujmají negativní postoj. Nevadila by jim skutečnost, že by děti cizinců chodili do stejné školy s jejich dětmi. Ani by jim nevadil spolupracovník, který by pocházel z ciziny, případně by jim nevadilo přijmout cizince za zaměstnance do své firmy.

S průmyslovým charakterem Pardubicka, kdy cizinci jsou zaměstnání převážně v dělnických profesích ve velkých průmyslových podnicích, může souviset souhlasný postoj obyvatel Pardubicka s výrokem, že cizinci beru práci českým občanům. Touto skutečností se nejvíce cítí ohrožena část obyvatel pardubického regionu, která může vnímat přítomnost cizinců vnímat jako zvýšení konkurence v zaměstnání. I v celkových výsledcích pak vnímají obyvatelé Pardubicka cizince spíše jako někoho, kdo by je mohl připravit o práci.

V případě, kdy by cizinci již měli více vstupovat do blízkosti a soukromí byli obyvatelé Pardubicka již méně tolerantní. Pokud se jedná o případy, kdy by obyvatelé Pardubicka měli za sousedy cizince, jsou jejich postoje rozděleny na dvě poloviny. Jedné polovině obyvatel by tuto skutečnost nevadila, druhé ano. Negativní postoj respondentů k cizincům projevil v případě, že by si jejich dítě mělo vzít cizince za manžela či manželku.

Z výzkumu vyplynulo, že obyvatelům pardubického regionu vadí u cizinců neznalost českého jazyka. Neznalost jazyka je překážkou k lepšímu poznání lidí mezi sebou. Abychom někoho lépe poznali, musíme se s ním být schopni domluvit. Jestliže se cizinci, zejména ti kteří žijí na Pardubicku dlouhodobě, neučí český jazyk, nemají občané Pardubického regionu možnost se s nimi blíže seznámit. Nemůže docházet k porozumění mezi těmito skupinami. Neschopnost domluvit se by mohla vést k rozšíření negativních až xenofobiích postojů mezi obyvatelstvem.

V pořadí řebříčku oblíbenosti národností skončili na prvním místě Slováci a druhé místo obsadili Vietnamci. Můžeme shledat, že platí heslo, že „*xenofobie je strach z neznámého*“. Se Slováky máme společnou minulost a díky podobnosti jazyků

nenarážíme na jazykovou bariéru. V případě druhého místa v oblíbenosti, které obsadili Vietnamci, lze usuzovat, že se na jejich pozitivním vnímání projevila doba, kterou již žijí v pardubickém regionu.⁹ Mezi nejméně oblíbené národnosti pak patří Bulhaři a Rumuni. Jsou to národnosti, které přicházejí do pardubického regionu za prací až v několika posledních letech. Obyvatelé Pardubicka, tak ještě neměli šanci je blíže poznat, zvyknout si na jejich přítomnost.

Tato práce se zabývá xenofobií na Pardubicku. V dotaznících, které byly skupině respondentů předloženy, byly jednotlivé výroky postaveny tak, aby stanovisko zcela souhlasím znamenalo negativní (xenofobní) postoj obyvatel Pardubicka k cizincům. Odpovědi respondentů, že s výrokem zcela souhlasí (ve škálovém rozmezí č. 1) bylo v celkových výsledcích 12%, odpovědi ve škálovém rozmezí č. 2 bylo v celkových výsledcích 13%, odpovědi ve škálovém rozmezí č. 3 bylo v celkových výsledcích 17%, odpovědi ve škálovém rozmezí č. 4 bylo v celkových výsledcích 19%, odpovědi ve škálovém rozmezí č. 5 bylo v celkových výsledcích 17% a odpovědi, že s výrokem zcela nesouhlasí (ve škálovém rozmezí č. 6) bylo v celkových výsledcích 22%. Jako autor mohu konstatovat, že vztah oslovených obyvatel pardubického regionu vůči soužití s uvedenými skupinami cizinců není negativní. V případě xenofobního postoje obyvatel pardubického regionu, by odpovědi respondentů, že s výroky zcela souhlasí, musely být zastoupeny ve výzkumu větší měrou. Celkové výsledky výzkumu neprokázaly xenofobní postoj obyvatel Pardubicka k cizincům. Mohu konstatovat, že tato práce zjistila vztah českých obyvatel Pardubicka k cizincům, cíl práce byl splněn.

⁹ Viz kapitola 3 *Pardubický region*.

Seznam použité literatury a dalších pramenů

ALAN, Josef. Xenofobie a rasismus, úvodní poznámka sociologa. In: ŠÍŠKOVÁ, Tatjana. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 1998, s. 10-11. ISBN 80-7178-285-8.

ALLPORT, Gordon Willard. *O povaze předsudků*. V českém jazyce vyd. 1. Překlad Eduard Geissler, Praha: Prostor, 2004, 574 s. ISBN 80-726-0125-3.

BUDIL, Ivo T. *Historické proměny rasové teorie a ideologie*. In: *Dějiny, rasa a kultura*. 1. vyd. Ivo T. Budil, Vladimír Blažek, Vladimír Sládek. Ústí nad Labem: Nakladatelství a vydavatelství Vlasty Králové, 2005. Sborník příspěvků z interdisciplinárního symposia o problematice ras. s. 8-32. ISBN 80-903412-4-1.

BURJANEK, Aleš. *Xenofobie po česku – jak si stojíme mezi Evropany?*. In: Sociální studia: Sborník prací Fakulty sociálních studií. Brno: MU, 2001, s. 73-89.

CICHÁ, Martina, ŠTEIGL, Jan. Je rasa skutečně premisou rasismu?. In: BUDIL, Ivo T., BLAŽEK, Vladimír a SLÁDEK, Vladimír. *Dějiny, rasa a kultura*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Nakladatelství a vydavatelství Vlasty Králové, 2005. Sborník příspěvků z interdisciplinárního symposia o problematice ras. 100 s. 70-77. ISBN 80-903412-4-1.

ERIKSEN, Thomas Hylland. *Antropologie multikulturních společností: Rozumět identitě*. 1. vyd. Praha: Triton Praha/Kroměříž, 2007, 268 s. ISBN 978-80-7254-925-2.

FREDERICKSON, Georgie M. *Rasismus: stručná historie*. 1. vyd. v českém jazyce. Praha: Jiří Buchal – BB art, 2003, 157 s. ISBN 80-734-1124-5.

FRIŠTENSKÁ, Hana. Pojmy xenofobie, rasismus, rasové násilí a diskriminace. In: ŠÍŠKOVÁ, Tatjana. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 1998, s. 12-27. ISBN 80-7178-285-8.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Přeložila Vendula Hlavatá. Brno: Paido, 2010, 261 s. SBN 978-80-7315-185-0.

GIDDENS, Antony. *Sociologie*. Vyd. 1. Praha: Argo, 199. 595 s. ISBN 80-720-3124-4.

HARTL, Pavel., HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*, Praha: Portál, 2000. 774 s. ISBN 80-7178-303-X.

MAREŠ, Miroslav. *Terorismus v ČR*. 1. vyd. Brno: Centrum strategických studií, 2005, 476 s. ISBN 80-903-3338-9.

MARTÍNOVÁ, Šárka, Eva PECHOVÁ, Vlastimila FEISTINGEROVÁ a Yana LEONTIYEVA. *Vietnamci, Mongolové a Ukrajinci v ČR: Pracovní migrace, životní podmínky, kulturní specifika*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo vnitra, 2010. 80 s. ISBN 978-80-7312-063-4.

PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova: Příručka nejen pro učitele*. Praha: Tritin, 2006, 167 s. ISBN 80-7254-866-2.

Sborník studijních textů pro sociální kurátory. 1. vyd. GOJOVÁ Alice, ed. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2009, 559 s. Fakulta sociálních studií. ISBN 978-7368-627-7.

SMOLÍK, Josef. *Fotbalové chuligánství: historie, teorie a politizace fenoménu*. Vyd. 1. Karlovy Vary, 2008, 280 s. ISBN 80-903-5563-3.

ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 1998, 203 s. ISBN 80-7178-285-8.

TESAŘ, Filip. *Etnické konflikty*. 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2007, 251 s. ISBN 978-80-7367-097-9.

TOLLAROVÁ, Blanka., HRADEČNÁ, Marie., ŠPIRKOVÁ, Andrea. a kol. *Jsme lidé jedné země: Program prevence xenofobie a rasismu*. Praha: Portál, s.r.o., 1998. ISBN 978-80-262-0376-6.

UHHEREK, Zdeněk. *Sociologický časopis: Cizinecké komunity a městský prostor v České republice*. Praha: Tiskárna UJI, 2003, roč. 39, č. 2. s. 193-216. ISSN 0038-0288.

WOLF, Josef. *Lidské rasy a rasismus v dějinách a v současnosti: člověk a jeho svět. II*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2000. 223 s. ISBN 80-246-0099-4.

Internetové zdroje a dokumenty:

Český statistický úřad: *Cizinci: Počet cizinců* [online]. © 2015 [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_pocet_cizincu.

Informační publikace pro cizince. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. © 2015 [cit. 2015-02-24]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/informacni-publikace-pro-cizince.aspx>.

Integrační centra [online]. © 2009 - 2013 [cit. 2015-01-23]. Dostupné z: <http://www.integracnicentra.cz/PardubickyKraj/PaKpp.aspx>.

Monitoring prevence rizikového chování mateřských, základních a středních škol Pardubického kraje. In: *Monitoring primární prevence* [online]. © 2011 [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: <http://www.pardubickykraj.cz/protidrogova-politika/78078/monitoring-primarni-prevence>.

Pardubice.eu [online]. © 2015 [cit. 2015-02-23]. Dostupné z: <http://www.pardubice.eu/o-pardubicich/katalog-pro-volny-cas-deti-a-mladeze/kluby-a-spolky/multikulturalni-kluby/>.

Pedagogicko - psychologická poradna Pardubického kraje. *Standardní služby* [online]. © 2012 [cit. 2015-01-30]. Dostupné z: <http://www.ppp-pardubice.cz/uvod/>.

Počet cizinců Pardubický kraj: Ministerstvo vnitra České republiky: Cizinci s povoleným pobytem [online]. © 2015 [cit. 2015-02-23]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/cizinci-s-povolenym-pobytem.aspx>.

Policie České republiky – Služba cizinecké policie. *Policie České republiky* [online]. © 2015 [cit. 2015-02-07]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/o-nas-831034.aspx>

Prevence. *Městská police Pardubice* [online]. © 2015 [cit. 2015-02-24]. Dostupné z: <http://www.mppardubice.cz/kdo-jsme-a-co-delame/prevence.html>.

Předpis č. 273/2001 Sb.: Zákon o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů. *Zákony pro lidi* [online]. © 2001 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-273.

Tisková zpráva k bilanční tiskové konferenci Krajské ředitelství policie Pardubického kraje za rok 2014. Policie České republiky – KŘP Pardubického kraje: Bilanční tisková konference. *Policie České republiky* [online]. © 2015 [cit. 2015-02-24]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/krajske-zpravy-bilancni-tiskova-konference-krajskeho-reditelstvi.aspx>.

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Pardubickém kraji za školní rok 2013/2014. Krajský úřad: Odbor školství. *Pardubický kraj* [online]. © 2011 [cit. 2015-02-01]. Dostupné z: <http://www.pardubickykraj.cz/pro-verejnost/606666/vyrocní-zpravy-skolstvi->

Výroční zpráva 2013. Pardubice: Most pro lidská práva – MOST PRO o. p. s., © 2014 [cit.: 2015-01-20]. Dostupné z: http://www.mostlp.eu/wp-content/uploads/2014/02/MPLP_vyrocní_zprava_2013_www1.pdf.

Výroční zprávy o extremismu a koncepcie boje proti extremismu. In: *Zpráva o extremismu na území České republiky v roce 2012* [online]. © 2015 [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>.

Zpráva o situaci na krajském trhu práce, o realizaci APZ v roce 2014. Integrovaný portál MPSV: Úřad práce ČR. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. © 2015 [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/pak/nezamestananost_v_cislech/rocní_zpravy_pardubickeho_kraje.

Použité články z periodika *Pardubický deník*:

Foxconn učí negramotné cizince základům hygieny. *Pardubický deník* [online]. © 2005-2015 [cit. 2015-01-07]. Dostupné z: http://pardubicky.denik.cz/zpravy_region/foxcon_20071029.html.

Cizinec napadl řidiče sanitky, pak se pustil také do policistů. *Pardubický deník* [online]. © 2005-2015 [cit. 2015-01-07]. Dostupné z: <http://pardubicky.denik.cz/zlociny-a-soudy/cizinec-napadl-ridice-sanitky-pak-se-pustil-take-d.html>.

Další problémy s cizinci! Městu to nevadí? *Pardubický deník* [online]. © 2005-2015 [cit. 2015-01-07]. Dostupné z: <http://pardubicky.denik.cz/zlociny-a-soudy/dalsi-problemy-s-cizinci-mestu-to-nevadi20090304.html>.

Drzý cizinec dostal od strážníků cestu na záchytku a na památku pokutový lístek. *Pardubický deník* [online]. © 2005-2015 [cit. 2015-01-07]. Dostupné z: <http://pardubicky.denik.cz/zlociny-a-soudy/drzy-cizinec-dostal-od-strazniku-cestu-na-zachytku-a-na-pamatku-pokutovy-listek.html>.

Policisté a třináct Rumunů. Pohádka o ukradené bundě. *Pardubický deník* [online]. © 2005-2015 [cit. 2015-01-07]. Dostupné z: <http://pardubicky.denik.cz/zlociny-a-soudy/policiste-a-trinact-rumunu-pohadka-o-ukradene-bunde-20150204.html>.

Použité empirické výzkumy:

Výzkumy Centra pro výzkum veřejného mínění (CVVM) Sociologického ústavu AV ČR, dostupné z <http://cvvm.soc.cas.cz/>.

Cizinci v České republice. Praha: Český statistický úřad, 2013. Lidé a společnost.

Postoje české veřejnosti k cizincům – únor 2015. Praha: Český statistický úřad, 2015. Vztahy a životní postoje.

Romové a soužití s nimi očima české veřejnosti – duben 2014. Praha: Český statistický úřad, 2014. Vztahy a životní postoje.

Tolerance k vybraným skupinám obyvatel – únor 2015. Praha: Český statistický úřad, 2015. Vztahy a životní postoje.

Vztah české veřejnosti k národnostním skupinám žijícím v ČR – únor 2015. Praha: Český statistický úřad, 2015. Vztahy a životní postoje.

Seznam příloh

Příloha A: Dotazník

Dobrý den,

jsem studentkou Univerzity Hradec Králové, Pedagogické fakulty, oboru Sociální patologie a prevence. Ráda bych Vás požádala o pomoc při výzkumu, který zpracovávám v rámci své bakalářské práce. K jeho realizaci je potřeba vyplnit tento dotazník. Otázky se týkají cizinců žijících na Pardubicku. Cizincem mám na mysli občana cizího státu, který se na území Pardubického regionu zdržuje trvale nebo dočasně (tzn. dotazník se netýká romské minority) a patří mezi národnostní skupiny, které jsou v Pardubickém regionu zastoupeny nejpočetněji. Jedná se o tyto národnostní skupiny (řazeno abecedně): Bulhaři, Mongolové, Rumuni, Slováci, Ukrajinci, Vietnamci.

V dotazníku jsou Vám předloženy výroky, u kterých máte na výběr z šesti možností s tím, že číslo 1 znamená, že s výrokem zcela souhlasíte až po číslo 6, které znamená, že s výrokem zcela nesouhlasíte. Dotazník je zcela anonymní. Vybranou odpověď, prosím, zakroužkujte. Děkuji za Váš čas.

Lucie Bělohlová

Bydlíte v Pardubickém regionu (okrese)? Ano
 Ne (Pokud jste odpověděl(a) Ne, dále dotazník nevyplňujte. Děkuji.)

Jaký je Váš věk?:

Jste žena
 muž

Nejvyšší dosažené vzdělání: základní, vyučen
 středoškolské, vysokoškolské

Vadí mi, když potkávám cizince na ulici.

zcela souhlasím

zcela nesouhlasím

1 2 3 4 5 6

1. Vadí mi, když potkávám cizince v obchodech.

zcela souhlasím

zcela nesouhlasím

1 2 3 4 5 6

2. Vadí mi, když potkávám cizince v restauračních zařízeních.

zcela souhlasím

zcela nesouhlasím

1 2 3 4 5 6

3. Vadilo by mi mít cizince za sousedy.

zcela souhlasím

zcela nesouhlasím

1 2 3 4 5 6

4. Vadilo by mi mít cizince za spolupracovníky.

zcela souhlasím

zcela nesouhlasím

1 2 3 4 5 6

5. Cizince bych ve své firmě nezaměstnal.

zcela souhlasím

zcela nesouhlasím

1 2 3 4 5 6

6. Cizinci berou práci českým občanům.

zcela souhlasím

zcela nesouhlasím

1 2 3 4 5 6

7. U cizinců mi vadí jejich neznalost českého jazyka.

zcela souhlasím

zcela nesouhlasím

1 2 3 4 5 6

8. Vadilo by mi, kdyby děti cizinců chodily do školy s mými dětmi.

zcela souhlasím

zcela nesouhlasím

1 2 3 4 5 6

9. Vadilo by mi, kdyby si moje dítě chtělo vzít cizince za manžela (manželku).

zcela souhlasím

zcela nesouhlasím

1 2 3 4 5 6

10. Uvedené národnosti seřad'te v žebříčku oblíbenosti od 1 do 6 (1 nejvíce oblíbená, 6 nejméně oblíbená).

Bulhaři

Mongolové

Rumuni

Slováci

Ukrajinci

Vietnamci

Toto byla poslední otázka.

Děkuji za spolupráci!